

Mare Bulc

VSE O IVANU

Komedija

28. februar, 2014

Spremljamo raznovrsten program kanala Ivan TV.

Večino vlog odigrajo štiri igralci in igralke.

Ves čas je na sceni peta oseba, odrski delavec Nemi Ivan, ki skrbi za sprotno postavljanje scene. Ima velike košate brke a'la Ivan Cankar.

Scenografija s prilagodljivostjo elementov in s svetlobnimi spremembami pričara studijske prostorske situacije.

Oder je razdeljen na dve polovici: ena je aktivna in na njej poteka živi televizijski program, druga pa je »v delu« in služi za postavljanje nove scene, preoblačenje, zaodrje ipd.

Osnovni kostumi za štiri igralce so nevtralni in se z dodatki nadgrajujejo za posamezne like in situacije.

OSREDNJIH LIKI

JACINTA (Pohujšanje v dolini šentflorjanski)

POP-UMETNICA, MLADA POPOTNICA, SAMOZAVESTNA, ISKRENA.

Za Cankarja pooseblja umetnost, lepoto, poezijo, ljubezen, celo anarhijo. Je lepotica in pop-zvezda s smislom za humor. Bila je s Petrom, dokler ga je ljubila. Potem je bila tudi z mnogimi drugimi, večinoma z umetniki. Ima dva otroka iz dveh zvez.

HELENA GRUDEN – GRUDNOVKA (Za narodov blagor)

MOČNA, LIBERALNA, OBLASTIŽELJNA, MEŠČANSKA ŽENSKA.

Je liberalnih (seksualnih) nazorov. Po Blagru se loči od politika Grudna in ostane neporočena. Menja partnerje in politične stranke. Iskreno začne verjeti v revolucijo in ustanovi ter vodi Napredno panslovansko revolucionarno stranko. Zagovarja solidarnost, izstop iz EU in panslovanstvo. Je feministka, biseksualna in nima otrok.

LOJZKA (Hlapci)

UČITELJICA, NAČITANA, TRADICIONALISTIČNA, DOBRA PO SRCU.

Z Jermanom se je preselila na Goličavo in se z njim poročila. Imata tri otroke. Zaljubljena je v Jermana, a je on ne ljubi. Je razklana: naredila bi vse za moža in družino, a privlači jo tudi liberalnejši (ženski) svet. Rada ima televizijske kvize.

CANKARJEVA MAMA (več besedil)

PREPROSTA, KMEČKA, KRŠČANSKA, KONZERVATIVNA ŽENSKA.

Zagovarja tradicionalne vrednote, ve kaj je prav in kaj ne. Pogosto teži s sveto preprostostjo in brezpogojno ljubeznijo do otrok. Različnim od sebe nabija slabo vest. Ima pikre pripombe na vse moderno, liberalno, feministično. Mož ji je ušel. Ima ogromno otrok, živih in mrtvih.

NEMI IVAN

Studijski delavec na televiziji Ivan TV, ki po videzu zelo spominja na Ivana Cankarja. Skrbi za vse. Brez njega predstava razpade.

Publika vstopa v dvorano. Oder je rahlo osvetljen. Na njem je števec, ki odštevava čas do začetka programa. Brkati odrski/studijski delavec, Nemi Ivan, požvižgavajoč popravlja, popravlja in postavlja zadnje detajle scenografije in stopa v luč, da mojster luči lahko popravi jakost posameznih reflektorjev.

Publika je vsa v dvorani. Luč v dvorani in na odru ugasne. V temi le števec vidno odštevava zadnje sekunde: 6-5-4-3-...

Števec zamrzne na številki 3. Kratek prizor, ki sledi, poteka v nekakšni časovni luknji. (Zelo podoben prizor se zgodi še na koncu predstave.)

Kontra luč na Nemega Ivana, silhueta, brki, dim ... (sledí Cankarjevo besedilo, v katerem razlaga zakaj zasmehuje Slovenijo in Slovence)

NEMI IVAN: »Pomislite, kako je to nespametno, da se zabavljam brez nehanja iz te doline Šentforjanske, pa bi najrajši tja nazaj. Zabavljači so največji hinavci. Kadar vam kdo od njih poreče, da niste lepi, bodite prepričani, da je zaljubljen v Vas. Ko bi jaz tako noro ne bil zateleban v Slovenijo in slovenščino, bi mi nikoli ne prišlo na misel pisati satire. Vsak grm v Močilniku mi je ljubši od vse prostrane tujine, vsak ljubljanski smrkavec ljubši od vseh teh prijaznih, tujih ljudi. Toda žalost je, da človek ne more pokazati svoje ljubezni drugače, nego z zasmehom in s hudo besedo. Mislim, da je to prirojeno, kakor izvorni greh. In tudi maščuje se, kakor izvorni greh.«

(Tema. Spet vidimo zgolj števec, ki zdaj odmrzne in spet začne odštevati sekunde: 3-2-1-0)

Uvodna špica Ivan TV (začetek programa)

Velika dvodimenzionalna glava Ivana Cankarja na obojestransko potiskani kartonski plošči, ki se vrti okrog svoje osi (dva igralca v črnem jo držita in vrtita). Pred njo se v nasprotni smeri vrti ogromen vodoraven dvodimenzionalen napis »Ivan TV« (napisan s pisanimi črkami a'la podpis Ivana Cankarja), ki ga prav tako držita dva igralca in ga vrtita. S primerno osvetlitvijo elementov in omejitvijo pogleda (morda z okvirom na portalu) ter, seveda, s primerno glasbo je špica za začetek programa nared in že končana (ponovi se v odjavni špici na koncu predstave).

Reklame

OFF GLAS IVAN: Sledi reklamni blok na Ivan teve. Prosimo, ne zamenjajte programa.

(štirje igralci stojijo v vrsti s hrbtom obrnjeni proti publiki. Tisti, ki govori se obrne z obrazom proti publiki)

GLAS 1: Pehar suhih hrušk samo dva evra in devetindevetdeset centov.

GLAS 2: Skodelica kave samo evro in devetdeset centov.

GLAS 3: Zbrana dela Ivana Cankarja samo sto devetindevetdeset evrov in osemindeset centov. Možnost nakupa na 36 obrokov.

GLAS 3: Predstava Vse o Ivanu na voljo v/na _____
_____ (kraj, prostor, datum in uro ter ceno vstopnice doda igralka/ec glede na naslednjo ponovitev predstave) samo _____ evrov in nič centov.

VSI: Akcija!

GLAS 4: Bela krizantema samo devetindevetdeset centov.

GLAS 5: Hlapec Jernej samo petsto šestnajst evrov neto na mesec.

VSI: Ugodno!

GLAS 6: Enajsta šola pod mostom samo tistoč petsto evrov na semester.

GLAS 7: Tečaj boksa v boksarskem klubu Kalandar devetindevetdeset evrov...

VSI: ...na leto!

OFF GLAS IVAN: To je bil reklamni blok na Ivan teve. Hvala, ker niste zamenjali programa.

Risanka (jutranja) – Teci, Francka, teci!

(Gre za nemo risanko a'la Road Runner (saj se spomnite: v njej kojot na vse mogoče načine skuša ujeti modro ptico-tekača). V naši risanki je glavna junakinja Francka, ki skuša ujeti voz, ki pa ji vedno pobegne. Risanka je, seveda, inspirirana s Franckinim tekom za vozom iz romana Na klancu.)

Uvodna špica - risanka se začne s predstavitvijo likov:

-na oder pribrzi »Voz« (igra ga igralec). Zamrzne sredi odra. Pojavi se napis »V glavnih vlogah Voz ...«. Voz-igralec odmrzne in odbrzi z odra;

-za njim se izza zavese pojavi Francka, ki teče za Vozom. Sredi teka zamrzne na odru (Voz je še na odru, a že ob zavesi). Takrat se poleg napisa »V glavnih vlogah Voz« pojavi še napis »...in Francka.« Celotna slika na odru je torej videti taka: Voz-igralec, ki ga lovi Francka-igralka sta oba zamrznjena v diru in »čez njiju« je postavljen velik napis »V glavnih vlogah Voz in Francka«. Na kar se napis zamenja in pojavi se naslov

risanke: »Teci, Francka, teci!«. Nato naslov risanke »izgine« in tek se nadaljuje proti zavesi. Na črni zavesi še par (komičnih) napisov iz kolofona risanke. (Napisi niso projecirani, ampak jih dviga in spušča, odrski delavec Nemi Ivan. Izredno pomembna pri uvodni špici risanke bo glasba, ki mora pričarati divjo dirko in mora biti primerna za tematsko glasbo risane serije a'la Road Runner de Cankar.

(na vajah z igralci dodelati gibalne prizore, ki bodo tvorili risanko. Zaključna špica risanke je skoraj identična uvodni špici, le da je »zavrtena« nazaj)

Jutranja kontaktna oddaja

Gre za približno tako oddajo kot »Dobro jutro« na Televiziji Slovenija. Med sproščenim pogovorom z gostjo naša voditeljica poroča še o razmerah na cestah, kje so radarji, o prireditvah na ta dan itd. Vmes torej prekinja debato na ne-primernih mestih z raznoraznimi sporočili za gledalce. V tako oddajo sodijo tudi poročila, jutranja telovadba, h kateri voditeljica povabi tudi gostjo, in seveda telefonski klici z vprašanji gledalcev in gledalk (v našem primeru gledalke-igralke Ajde Toman) pa še kaj.

(scenski delavec Nemi Ivan je vmes pripravil scenografijo za jutranji talk-show in med talk-showom pripravlja na drugem delu odra scenografijo za prva jutranja poročila. Vmes se vključuje v talk-show, ko je to potrebno)

VODITELJICA: Dobro jutro, Betajnova. Drage gledalke in gledalci, moja današnja 'jutranja gostja presenečenja' je ljubezniva in ljubeča, a svojeglava. Je vsega željna, a tudi vsega sita. Je mlada ženska - kot pravijo - »od frizure do šolnov«. Moja in vaša 'jutranja gostja presenečenja' je lepotica brez primere, svetovna popotnica, umetnica, v zadnjem času pevka in že zeloooo dolgo edina prava zvezda Pohujšanja v dolini Šentflorjanski. Cenjene dame in dragi gospodje, z nami je – Jaaaaacintaaaaa!

(pride Jacinta, izredno lepa, mlada, nasmejana, iskrena, nenarejena, maha v kamero. Ivan dvigne tablo z napisom Aplavz!)

VODITELJICA: Draga Jacinta, dobrodošli.

JACINTA: Hvala za povabilo.

(se poljubita in sedeta)

VODITELJICA: Jacinta, videti ste izjemno ...

JACINTA: Hvala.

VODITELJICA: Po vseh teh letih ste še vedno prava lepotica.

JACINTA (malce zadregice): Hvala, hvala.

VODITELJICA: Jacinta, zaupajte našim gledalkam, koliko ste stari?

(Tišina. Jacinta v rahli zadregi. Vseeno odgovarja po resnici in kar se da sproščeno)

JACINTA: No, dame se tega pač ne sprašuje - sto šest let. (nasmeh)

VODITELJICA: Neverjetno! Vstanite, prosim! (*Jacinta vstane. Voditeljica jo prime za roko in zavrti levo-desno, da vidimo gledalci ta stas*) Dame in gospodje, sto šestdeset let. Aplavz, prosim.

(Ivan dvigne tablo z napisom Aplavz)

JACINTA (popravi voditeljico): Sto šest.

VODITELJICA: Kako?

JACINTA: Sto šest let.

(Jacinta sede)

VODITELJICA: Da, da, saj, saj ... čestitam. Zaupajte nam torej svojo skrivnost, kako do takega videza?

JACINTA: No, jaz prisegam le na enega »esteta«?

VODITELJICA: Prosim, zaupajte našim gledalkam, katerega »lepotnega esteta« imate v mislih?

JACINTA: Boga, stvaritelja!

VODITELJICA (navdušena): Aplavz, prosim. Aplavz!

(Jacinta se nasmiha v publiko in se, čeprav sedi, z zgornjim delom telesa po azijsko, da ne rečem new-agersko prikloni z dlanema združenima v molitveni pozi).

VODITELJICA. Draga Jacinta, »boga stvaritelja« pravite ... No, vi kot svetovljanka, ki ste ogromno potovali po svetu ... boste razumeli... saj veste, kako je danes s tem (se nasmiha), ne zamerite mi, moram vas ... tudi naše gledalke namreč prihajajo iz mnogih različnih veroizpovednih okolij ... moram vas vprašati torej, kateri pa je vaš bog: jesus, jahve, alah, krišna, zevs, apolon, had ... ali morda hudič, satan, zlodej?

JACINTA: Cankar.

VODITELJICA: Kako?

JACINTA: Cankar.

VODITELJICA (presenečeno): Cankar vas je operiral?!

JACINTA: Ne, napisal! ... Pa zlodeja tudi! Zelo estetsko seveda. No, mene malo bolj kot zlodeja ... No, dosti bolj ... Mojega Petra tudi zelo lepo ... Veste on je umetnik... največji seveda. (vzneseno) Sem zelo vesela in počaščena, da me je tako izredno, galantno, estetsko, neverjetno iskrivo ...

VODITELJICA (kot, da se je nečesa spomnila malo na silo prekine Jacinto): In še kar drži?!

JACINTA: (Jacinta se zdrzne) Drži? Ah, ja, ja (se dotakne obraza) – še drži, ja! (smeh)

(Voditeljica se zategnjeno nasmehne v kamero/v publiko in zamrzne. Iz strani Tihi Ivan z ogromno tubo sekundnega lepila z imenom »Drži!«. Zamrzne s tubo-velikanko v roki. Jacinta zmedeno pogleduje okrog sebe.)

VODITELJICA (zamrznjena v nasmešku): Drži! Drži! Kako drži! Sekundno lepilo 'Drži' ... Novo. Zdaj na voljo tudi sekundno lepilo 'Drži' za silikonske vložke.

(Voditeljica Tihega Ivana s kao neopazno kretnjo odžene v stran. Tihi Ivan gre na drugo stran odra in ponovno pripravlja sceno za prva jutranja poročila. Jacinta vmes poštekla, da gre za reklamo)

VODITELJICA: Drage gledalke in dragi gledalci, to je bila 'Sekunda za sekundno lepilo Drži'. Z nami pa je še vedno moja jutranja gostja presenečenja – Jacinta.

JACINTA: Drži!

(se obe smejita. Ivan ponovno s tubo na oder in iz odra)

VODITELJICA: Oh, draga Jacinta, vi ste res tako prisrčni in simpatični ...

JACINTA: Drži!

(se spet obe smejita. Ivan s tubo na oder in iz odra)

VODITELJICA: Tako ste mladostni, razigrani ...

JACINTA: Drži!

(Ivan s tubo v roki popolnoma zmeden)

VODITELJICA: Pri vaših ...

JACINTA: Sto šestdesetih! - Ne drži!

(smeh obe)

JACINTA: Hvala, res hvala za vse komplimente. Vse, res vse zasluge za moj videz gredo mojemu dragemu Ivanu ...

VODITELJICA: Pa verjetno za karakter tudi?

JACINTA: No, pri karakterju bi se pa lahko malo bolj potrudil ... Želela bi si še malo več smisla za humor ... vsaj toliko kot ga imate vi! (pavza, gleda voditeljico) - Hecam se. ... Mislim, ne, ne hecam se, ker mislim, da ga vi nimate, ker ga imate, ampak, ampak, ker ga itak že imam, a veste, pa ...

(voditeljica se kislo smeji)

JACINTA (resno): No, kakorkoli, Cankarju dolgujem vse! In vesela sem, da se vsak dan zbudim natančno taka kot me je opisal v Pohujšanju.

VODITELJICA (malce zajedljivo): A vas ni kasneje še večkrat operi... - oprostite - dodeloval? Mislim - po tem, ko vas je že napisl – vam je dodal še precej zlobe, če se ne motim?

JACINTA: Zlobe? Neee... Čakajte, verjetno mislite na njegova navodila za uprizarjanje Pohujšanja, kjer moj dragi Ivan poziva igralke in igralce, da vse njegove besede in geste karikirajo in da igrajo z »razposajeno zlobnostjo«, s kakršno je besede pisal sam?

VODITELJICA: Da, da, tako nekako sem slišala.

JACINTA: Se mi je zdelo, ja. Ampak, veste, to je mišljeno stilno. In tiče se cele farse, ni pa to njegova karakterna oznaka zame. Mene si je že takoj zamislil predvsem kot umetnico in ideal lepote.

(Ivan poda voditeljici knjigo)

VODITELJICA: Da, da, res je. Ampak, dodatno vas je obdelal še v pismu ravnatelju ljubljanskega gledališča pred krstno uprizoritvijo?

JACINTA: Hm, ja res je, da. Nekaj malega me je res še popravljaj in lepотно !obdeloval«, če temu lahko tako rečeva.

VODITELJICA: Aha, torej zdaj bi lahko našim gledalkam in gledalcem predstavili nekaj teh opisov?

JACINTA: Lahko. Prosim.

(Jacinta se nasmehne. Voditeljica bere).

VODITELJICA: »Tako je oblečena in take so njene kretnje, da je razumljivo poželenje rodoljubov« (pogleda Jacinto, Jacinta pokima) ... »Vsa njena koketnost ni hladno preišljena, temveč izvira nezavedno iz polne ženske nature.«

(voditeljica jo vmes gleda in namiguje gledalcem. Jacinti godijo pohvale)

VODITELJICA: »Jacinta mora biti lepa, drugače naj se farsa sploh ne igra! Ona je popolna ženska, z vsemi tistimi čednostmi, ki jih moralni ljudje imenujejo slabosti...« In tako naprej. (Ivanu vrne knjigo) Oprostite, da sem tako vsiljiva, no, ampak a res ni nič na teh govoricah, da ste bili neštetokrat pri lepotnih kirurgih? Mislim kasneje, še po Cankarju?

(Jacinta za trenutek molči)

JACINTA: Zakaj bi vam lagala?

VODITELJICA: Ja, res. Sem mislila, ker je pač napisal: »Jacinta mora biti lepa, drugače naj se farsa sploh ne igra. Ona je popolna ženska.« (jo gleda ocenjujoče) Se mi je zdelo, da po vseh teh letih, no... da, boste potrebovali, kakšen poseg. (...) No, pustiva, pustiva. (...) Saj ste povedali in zakaj vam ne bi verjeli. (...) Moram priznati torej, ko vas takole gledam pred seboj, da je Cankar res pisal - resnico.

JACINTA: Ni vse fikcija, kar je dobro.

VODITELJICA: Drži. (se smeji. Iz druge strani odra Nemi Ivan s tubo, a ga voditeljica z gesto zaustavi)

JACINTA: Kam bi pa prišli, če bi si Cankar stvari kar izmišljeval.

(Nemi Ivan gre nazaj za zaveso)

VODITELJICA: No, drži, ampak

(Nemi Ivan spet nazaj in ponovno ga voditeljica odžene)

VODITELJICA: Hočem reči, res je, prav imate ... Ampak, mislila sem, potem, ko je on umrl in ko ste vi živeli naprej, da ste se vseeno starali in ...

JACINTA: Imam pač srečo z geni.

VODITELJICA: Z Geni? A ni Geni iz Hlapcev?

JACINTA: Ne s tisto Geni. Z geni - z dednim materialom. S podedovanimi lastnostmi.

VODITELJICA: Z geni? Z lastnostmi?

JACINTA: Ja, po Cankarju.

VODITELJICA: Po Cankarju?

JACINTA: Po Cankarju.

VODITELJICA: (se nasmehne, zmedena) No pa se pomudiva za trenutek pri vaši pevski karieri.

JACINTA: Rada. Z veseljem.

VODITELJICA: Ali pevski talent tudi dolgujete Cankarju?

JACINTA: No, kot veste, mi je on namenil predvsem izrazit plesni talent, ki sem ga prikazala že v Pohujšanju, ampak pevskega – ki je s plesnim, seveda, močno povezan - pa sem razvijala naprej - sama.

VODITELJICA: In zelo dobro vam gre, sploh v zadnjem času. Vemo, da takoj po oddaji potujete na Dunaj, kjer boste danes zvečer zastopali ... (se prime za ušesom) Aha, samo trenutek, iz režije mi sporočajo, da imamo prvi telefonski klic z vprašanjem za našo gostjo Jacinto. (gleda nekam nedoločeno v kamero) Z nami je gledalka Ajda. Pozdravljeni Ajda. Izvolite?

KLICATELJICA (jezna): Halo?! Halo?!

VODITELJICA: Na televiziji ste. Slišimo vas. Imate vprašanje za našo gostjo, zvezdo Pohujšanja v dolini šentflorjanski, Jacinto?

KLICATELJICA (jezna): Za Jacinto? Ja, imam! Za zvezdo? Imam! Za »poželenje rodoljubov? Imam! Za »koketnost, ki ni hladna?« Ja - imam vprašanje! ...

VODITELJICA (jo prekine): In za »polno žensko naturo?«

KLICATELJICA: Prosim?!

VODITELJICA: Imate vprašanje tudi za »polno žensko naturo?«

KLICATELJICA: Kaj?! ... Ja, ja »polna ženska natura«! Ja! Imam! Tudi! ... (se zbere in izbruhne) ... Mislim, pa kdo si ti, da ti je Cankar ... !!! Sto šest let. Ja po moje tud...!!!

Pa koga ti jebe... (piiiip – cenzurni pisk). Ti nisi nobena Jacinta, ampak si Tjaša Hrovat(!) in ne nakladaj. Sploh bi pa morala Jacinto igrat jaz!!! In ti to dobr veš!!!

VODITELJICA: Oprostite ...

(na drugi strani odra Nemi Ivan začne izredno hiteti s postavljanjem scenografije za prva jutranja poročila)

KLICATELJICA: Z režiserjem sem se jaz dogovarjala in jaz sem bla prva in ... in ... kaj pol če si mlajša in ... pa za koga si ti sploh lepa ... Za koga? A ti veš, da mora bit Jacinta simbol, simbol lepote, simbol umetnosti, simbol ... in česa simbol si ti ... ti si lahko samo simbol ... blondinke ... A razumeš?!!! Blond-i-n-k-eeeeee!

VODITELJICA: Prosim, če se...

KLICATELJICA: ... Jacinta je umetnost per se, je lartpurlartistka, anarhistka ... Ne more bit Jacinta taka afnasta tinejdžerka pa new-agerka pa pozitiv enerdži feminejdžerka kot si ti krota debil... (zvok odloženega telefona: tu-tu-tu-tu)

VODITELJICA (hitro in zmedeno): Spoštovane gledalke in spoštovani gledalci, čas je ... v sosednjem studiu so pripravljene za ... na sporedu so ... prva jutranja poročila!

(v sosednem studiu na drugi strani odra je že pripravljena novinarka, ko se vklopimo v jutranja poročila še vedno vidimo dogajanje na delu odra, kjer poteka talk-show, igralke premikajo usta, gestikulirajo, le da se jih ne sliši, kot da bi jim ugasnili glas ... nato se počasi luč zmanjšuje in osvetljen je samo del odra, kjer potekajo jutranja poročila)

Jutranja poročila

Uvodna špica - Novice. Glasba. Ogromen dvodimenzionalni globus na kartonasti tabli se vrti (podobno kot Cankarjeva glava malo prej). Izza globusa se pojavi velika kokoš v obliki Sloveniji. Globus in Slovenija-kokoš se hkrati vrtita. Čez njiju se pojavi napis »Novice«. Voditeljica v studiu čaka na konec glasbe, da začne brati novice.

NOVINARKA: Pozdravljeni.

Najprej novica iz Hlapcev. Na parlamentarnih volitvah, ki so v drami potekale v prvem dejanju, so volivci večino glasov namenili konservativni politični opciji. Z rezultati so v zmagovalnem taboru zelo zadovoljni.

(posnetek s terena: v volilnem štabu Župnikova glava obdana z mikrofoni novinarjev)

ŽUPNIK: ... da bo odsihdob vse drugače, mi pričajo obrazi in besede. Od srca me veseli, da je radovoljno prišlo to razsvetljenje ...

(v studiu)

NOVINARKA: Obširneje o volitvah v Hlapcih bomo poročali v naslednjih informativnih oddajah ... Ponovno se je prikazala Lepa Vida. Gre za znan nadnaraven pojav v slovenski literaturi. Tokratni očitavec jo je videl v Cankarjevi drami.

(posnetek s terena: Nemi Ivan govori kot očitavec besedilo didaskalije iz Cankarjeve drame Lepa Vida)

NEMI IVAN: ... v ozadju je stala - Vida. Ogrnjena je bila v dolg temen plašč, izpod plašča se je svetila bleščeča plesna obleka, v laseh nad sencem je imela rdečo rožo ...

(studio)

NOVINARKA: Iz Kralja na Betajnovi so sporočili, da je nedvomno razjasnjena identiteta trupla, ki so ga našli ob koncu tretjega dejanja. Šlo naj bi za vagabunda Maksa Krneca, ki se je pred kratkim vrnil domov na Betajново. Potrdili so še, da je bil aretiran lastnik orožja, ki je pokončalo žrtev, posestnik Franc Bernot.

(posnetek s terena)

SODNIK: ... v mokri prsti so se poznali sledovi stopinj, vodili so do jarka in v jarku je ležala puška — Bernotova, kakor smo jo vsi precej spoznali ...

(studio)

NOVINARKA: Iz zanesljivih virov, ki so blizu podjetniku in neuradnemu kandidatu na naslednjih volitvah Jožefu Kantorju smo še izvedeli, da sta se tako umorjeni Maks Krnec, kot osumljeni Franc Bernot v zadnjih dneh večkrat sporekla zaradi Kantorjeve hčere Francke Kantor. Kantor za zdaj ne daje izjav ... Nadaljujemo z novico iz komedije Za narodov blagor.

(Novinarka bere naprej, a je ne slišimo. Luč se spet pojavi na drugi strani odra, kjer se pripravlja talk-show. Tihi Ivan hodi pred gledalci s tablo »60 sek do vklopa«. Jo zamenja s tablo: »45 sek do vklopa« Voditeljica naprej bere poročila in na enkrat spet zaslišimo njen glas.)

NOVINARKA: Prvak opozicije in prvak največje vladajoče stranke, doktor Anton Grozd in doktor Pavel Gruden, sta vedno zanikala sodelovanje in vsak zase sporočala, da stranki ne bosta sodelovali in da o koalicijski pogodbi ne razmišljata. Zdaj pa je v javnost pricurljal posnetek žene in sodelavke doktorja Grudna, Helene Grudnove, kako se z nasprotnikom, doktorjem Grozdom dogovarja o skupnem nastopu pred ljudstvom. Gre za isto Heleno Gruden, ki danes kot predsednica stranke eNPeeReS kandidira na volitvah.

(posnetek s terena)

GRUDNOVKA: Ali mislite, gospod doktor, da so šanse na Vaši strani?

GROZD: Jaz mislim to.

GRUDNOVKA: Torej se varate. Tehtnica je sedaj čisto ravnotežna, niti za betvico niste boljši. Če se pametno ne okrenemo, pademo vsi skupaj.

(Ivan na drugi strani odra stoji pred publiko in s prsti odšteva od deset do nič in tako sporoča, da se bomo spet vklopili v jutranji talk-show)

NOVINARKA: Gruden in Grozd dogovarjanj nikoli nista priznala. Sledi še nujno obvestilo: Voditelje čolnov in kapitane plovil na reki Ljubljanici na območju Vrhnike, ki plujete v smeri Ljubljane opozarjamo, da je naš gledalec opazil radar pri Enajsti šoli pod mostom. Svetujemo vam previdno in zmerno plovbo. Toliko smo za vas pripravili v jutranjih poročilih. Lep dan.

(Sledi vklop v talk-show)

Jutranja kontaktna oddaja (nadaljevanje)

VODITELJICA: Hvala kolegom in kolegicam iz informativnega uredništva. Drage gledalke in gledalci, mi pa smo spet nazaj v jutranji kontaktni oddaji: Dobro jutro, Betajnova. In z nami je še vedno naša jutranja gostja presenečenja, lepotica, pevka, plesalka in zvezdnica Pohujšanja v dolini Šentflorjanski – Jacintaaa!

(Jacinta pomaha)

VODITELJICA: Oprostite, za tisto prejšnjo prekinitev, draga Jacinta.

JACINTA: Prekinitev? Katero prekinitev? ... Aja, poročila ... Nič, takega. Sem že navajena na ta dolgčas. Politiki itak že sto let obljublajo eno in isto. Narod pa še vedno verjame v čudeže. A mislite, da je bilo v času Cankarja, kaj drugače?

VODITELJICA: No, nisem mislila na poročila, mislila sem, na tisto nevljudno gledalko, ki je poklicala...

JACINTA: A Ajda? Nevljudna? Ona toko dobro igra. To je vrhunska igralka. A ni dobro odigrala? Men je med to mlajšo... srednjo generacijo igralk ona najboljša. A ni bila dobra? Kot, da bi jo čisto zares motilo, da sem jaz Jacinta? Ful je faca. A ni?

VODITELJICA: Eee, khm, no ja, ne vem ...

JACINTA: Odlično ja bila!

VODITELJICA (presenečeno): A sta bili dogovorjeni?

JACINTA: Dogovorjeni? Kako to mislite?

VODITELJICA: Da vas pokliče? Da pokliče v studio?

JACINTA: No, saj je v scenariju. A ni?

VODITELJICA: V katerem scenariju?

JACINTA: Predstave.

VODITELJICA: Katere predstave?

JACINTA: Vse o Ivanu.

VODITELJICA: O katerem Ivanu?

JACINTA: Ja, o mojem Ivanu.

Jutranja telovadba

(prikaže se Tihi Ivan, ki nosi tri armaflekse in jih razprostre na robu odra)

VODITELJICA (v zadregi): O kako čas beži. Za nekaj trenutkov prekinjam ta izredno zanimiv pogovor, saj je čas za našo redno rubriko – na vrsti je jutranja telovadba. Z nami je – kot vsako jutro - mojstrica rekreativne vadbe, teve voditeljica in ne nazadnje po novem celo zvezda risane serije, ki razveseljuje naše otroke

VODITELJICA: Izkušena telovadka nam bo tudi tokrat nazorno prikazala, kako aktivno začeti dan. Z nami je spet - Cankarjeva Mamaaaa!

(energično prikrevsa učiteljica telovadbe Cankarjeva mama in pomaha v gledalstvo)

MAMA (v kamero): Drage gledalke pred malimi ekrani – Dobro jutro! (njima) Dragi dami, prosim – kot je to pri nas že v navadi - da se mi pridružita pri vadbi.

(Voditeljica in Jacinta se pridružita mami. Jacinta z lahkoto sledi maminim vajam, voditeljica se hitro zadaha)

MAMA: In kar začnimo s prvo vajo, ki jo imenujem: »prosjačenje po hišah«. Iztegnemo levo roko, desno na prsi in korak v levo. In gremo: ena, in dve, in tri in štiri. Zamenjamo roki in korak v desno. In ena, in dve, in tri in štiri. Sprostimo telo. Naslednja vaje:

»obramba pred pijanim možem«. Dvignemo roki v blokado udarca, glavo potisnemo nazaj in hkrati naredimo korak nazaj. Pa poskusimo: In ena, in dve, in tri in štiri. Zamenjamo roki, zamenjamo nogo in še na drugo stran. In ena, in dve, in tri in štiri. Sprostimo telo. Naslednja vaja: »streženje kave«. Levo roko iztegnemo naprej, z drugo držimo roč namišljene skodelice in dodamo še korak naprej z levo. In ena, in dve, in tri in štiri. Zamenjamo roki in nogo. Gremo z desno. In ena, in dve, in tri in štiri. Sprostimo telo. Sledi vaja: »poslavljanje od odhajajočega sina«. Razkorak. Desno roko dvignite visoko v zrak - v pozdrav, leva roka gre pod oko, kjer briše solzo. In začnimo. Premikamo se v bokih in mahamo z roko. In ena, in dve, in tri in štiri. Zamenjamo roki. In mahamo. In ena, in dve, in tri in štiri. Sprostimo telo.

(mama je že močno utrujena)

MAMA: In naj bo to dovolj za danes.

(Mama klecne, a jo Ivan prestreže)

MAMA: Na svidenje.

(Ivan podpira mamo ob odhodu z odra. Voditeljica in Jacinta nadaljujeta pogovor)

Jutranja kontaktna oddaja (nadaljevanje 2)

VODITELJICA (zadihana): Cankarjevi mami, hvala za danes. Spoštovane gledalke, verjamem, da boste z nami potelovadile spet jutri.

JACINTA (zadihana): Oh, to je pa pasalo.

VODITELJICA: Vidim, da skrbite za svoje telo.

JACINTA: Že dolgo navsezgodaj telovadim. Začela sem že pred leti, še s Petrom, v Dolini Šentflorjanski.

VODITELJICA: A mislite na tisto »telovadbo«, ki so ji takrat rekli »pohujšanje«.

(Jacinta se nagajivo smeji. Ivan iz strani s tablo Smeh!)

JACINTA: No, tudi. Cankar je tako napisal, midva se pa – mlada in nagajiva kot sva bila - nisva branila.

VODITELJICA: Še dobro, da niste nastopali v njegovi Erotiki.

JACINTA: Kako pa veste, da nisem? (se zasmeji)

VODITELJICA: Ste?

JACINTA (v smehu): Ne, ne, erotike se nisem šla. Samo pohujšanje!

VODITELJICA: Ko sva že omenili Pohujšanje: kdaj lahko oboževalke pričakujemo nova nadaljevanja Pohujšanja?

JACINTA: Nova? Cankar je mrtev. Napisal je zgolj eno sezono.

VODITELJICA: In nadaljevanje? Verjamem, da bi se našel kakšen mlad nadobuden scenarist, ki bi lahko nadaljeval zastavljeno zgodbo. Vsekakor bi bilo zanimivo videti, kaj se z vami in Petrom zgodi po koncu prve sezone nadaljevanke?

JACINTA: Zagotovo. Verjamem, da bi bila tudi midva s Petrom pripravljena na sodelovanje ... sploh, če bi bil za scenarista izbran na primer Partljič ali pa Jovanović ali Moderendorfer ... nekdo od mlajših, močnejših dramskih peres, torej.

VODITELJICA: Nam lahko poveste vsaj, kaj se zgodi na koncu letošnje sezone Pohujšanja? Bo vajina zveza s Petrom preživela?

JACINTA: Kako to mislite? Nadaljevanke se drži Cankarjeve dramske zasnove

VODITELJICA: Prosim, prosim, zaupajte nam konec sezone. Nekatere gledalke in gledalci žal niso brali predloge ...

JACINTA: S Petrom spektakularno pobegneva.

VODITELJICA: Ampak, saj to je enako kot v Cankarjevi drami?!

JACINTA: Točno! V nadaljevanke so sledili Cankarju do črke natančno.

VODITELJICA: Res? Niti malo ga niso spreminjali?

JACINTA: Ne. Cankarja se ne spreminja. Pri Cankarju je vse na svojem mestu (si popravi obleko in pogladi stas).

VODITELJICA: Je res, da sta s Petrom – vsi vemo, da je Peter zdaj že petdeset let zelo priznan sodobni umetnik najmlajše generacije -, da sta s Petrom vsa ta leta par le navzven, drugače pa živita razuzdano z drugimi partnerji in partnericami?

JACINTA: No, mislim, da gre za osebno stvar in iskreno lahko rečem le – res je!

(Nemi Ivan opozarja voditeljico, da mora zaključiti oddajo, ker se čas izteka)

VODITELJICA: (navdušeno): Hvala. Hvala. (se klanja, čestita) Hvala, da ste delili z nami svoje bogato in zanimivo življenje. Žal nama je zmanjkalo časa. O vaši pevski karieri zato več kdaj drugič. Vsekakor pa srečno nocoj na Dunaju.

JACINTA: Hvala (se prikloni z rokami v molilni pozi)

VODITELJICA: Dame in gospodje – aplavz za Jacinto.

(vstaneta in se poslovita. Jacinta pomaha gledalcem in odide)

VODITELJICA: Toliko za danes. To je bila oddaja Dobro jutro, Betajnova. Vidimo se spet jutri zjutraj, ko bo z nami nova, nepozabna, ena in edina – jutranja gostja presenečenja. Pa lep dan.

(Ivan v nasprotno smer vrtil tablo Dobro jutro, Betajnova)

Reklame

OFF - NEMI IVAN: Ura je poldne. Sledi reklamni blok na Ivan teve. Prosimo, ne zamenjajte programa.

(štirje igralci stojijo v vrsti s hrbtom obrnjeni proti publiki. Tisti, ki govori se obrne z obrazom proti publiki)

OFF GLAS IVAN: Sledi reklamni blok na Ivan teve. Prosimo, ne zamenjajte programa.

(štirje igralci stojijo v vrsti s hrbtom obrnjeni proti publiki. Tisti, ki govori se obrne z obrazom proti publiki)

GLAS 1: Pehar suhih hrušk samo dva evra in devetindevetdeset centov.

GLAS 2: Skodelica kave samo evro in devetdeset centov.

GLAS 3: Zbrana dela Ivana Cankarja samo sto devetindevetdeset evrov in osemindeset centov. Možnost nakupa na 36 obrokov.

GLAS 3: Predstava Vse o Ivanu na voljo v/na _____
_____ (kraj, prostor, datum in uro ter ceno vstopnice doda igralka/ec glede na naslednjo ponovitev predstave) samo _____ evrov in nič centov.

VSI: Akcija!

GLAS 4: Bela krizantema samo devetindevetdeset centov.

GLAS 5: Hlapec Jernej samo petsto šestnajst evrov neto na mesec.

VSI: Ugodno!

GLAS 6: Enajsta šola pod mostom samo tistoč petsto evrov na semester.

GLAS 7: Tečaj boksa v boksarskem klubu Kalander devetindevetdeset evrov...

VSI: ...na leto!

OFF – NEMI IVAN: Ura je pet čez poldne. To je bil reklamni blok na Ivan teve. Hvala, ker niste zamenjali programa.

Kontaktna oddaja – Cankarjeva Mama Show

(pred oddajo, med oglasi Nemi Ivan pripravlja vse potrebno pri scenografiji, vmes pa tudi z gestami in tablami sugerira publiki, kako naj se vedejo in koliko je še ostalo do začetka oddaje. Vmes pripelje v studio gostje: Jacinto, Grudnovko in Lojzko in jim pokaže, kam naj sedejo. Vse tri si podajo roko z voditeljico, Cankarjevo mamo. Nekaj govorijo, a jih ne slišimo – vse poteka kot nemi film. Ivan zavrti tablo Cankarjeva mama show. Vzdigne tablo aplavz ob prihodu Mame na oder.)

MAMA: Drage moje žene, mamice, mame, stare mame, babice, prababice, tete, hčerke, sestre, nečakinje, sestrične, bodoče mamice in nosečnice, dobrodošle spet v vaši najljubši tedenski oddaji 'Cankarjeva Mama Show'. Z vami sem ponovno ena in edina – Cankarjeva mama.

(pomaha v kamero)

MAMA: In, da ne pozabim ...

(zakriči proti odrskemu delavcu)

MAMA: Ivan, kave bi!

(se sama sebi nasmeje)

MAMA: In moje gostje tudi!

(gostje se nasmehnejo, Ivan gre po kavo)

MAMA: Nocoj so z nami ženske, ki gledajo v prihodnost. Ženske, ki prihajajo k nam naravnost iz ...

GRUDNOVKA (zase): Paleozoika.

LOJZKA: Pšššt, no.

GRUDNOVKA: Oh, oprosti (smeh).

(Mama je malo naglušna in misli, da ji je Jacinta nekaj rekla)

MAMA (Jacinti): Prosim?

JACINTA: Nič, nič. Samo Lojzka je rekla Grudnovki »Pšššt«

GRUDNOVKA (Jacinti): Heleni Gruden.

MAMA: Kaj?

JACINTA (bolj na glas, da jo mama sliši): Nič, nič pomembnega!

GRUDNOVKA (hkrati z Mamo): Zase govori. Jaz sem pomembna!

MAMA: O, po moje pa ste pomembne!

(Odrski delavec iz strani, nosi pladenj s kavami za mamo in gostje)

MAMA (Ivanu): Pusti me pri miru! Ne maram zdaj! (smeh)

(Nemi Ivan zamrzne s kavo v roki)

MAMA (Ivanu): No, pa daj, Ivan. Daj. (smeh)

(Nemi Ivan položi pladenj s kavami na mizo)

MAMA: Torej, drage gledalke, z nami so ženske, ki zrejo naprej! Ženske, ki so prišle k meni naravnost z ustanovne skupščine društva... društva ... no ...

(Mama je pozabila ime društva in s pogledom prosi gostje, če ji pomagajo)

JACINTA IN LOJZKA: Iz Društva pozabljenih nepozabnih ženskih dramskih likov Slovenije.

MAMA: Tako je iz tega društva. Z nami so izredne in odločne posameznice: Jacinata iz Pohujšanja, umetnica in mati dveh otrok – z različnima očetoma (odkima z glavo), Helena Gruden – Grudnovka iz komedije Za narodov blagor, političarka, ki bi lahko bila mati več otrokom, a žal ni (odkima z glavo), in še Lojzka iz Hlapcev, učiteljica, ki je tudi mati in to kar trem otrokom – in to istega očeta, Jermana (se ji nasmehne).

(Nemi Ivan pokaže proti publiki tablo z napisom: »Aplavz!«. Publika predvidoma zaploska.)

MAMA: Dobrodošle.

(vse tri gostje v en glas):

LOJZKA: Hvala za vabilo /

JACINTA: Pozdravljeni /

GRUDNOVKA: Zdravo.

MAMA: Drage dame (poudarjeno Lojzki in Jacinti) in dragi mami, izredno zanimivo se sliši že vaše ime - Društvo ... društvo ... no ...

GRUDNOVKA (osorno): Pozabljenih nepozabnih ženskih dramskih likov Slovenije!

LOJZKA (prijazno): Oziroma krajše DPNŽDLS.

MAMA: Da, da – to. No, kaj torej to sploh je?

(vse tri gostje hkrati)

GRUDNOVKA: A boš ti Jacinta? /

JACINTA: A bi ti Lojzka? /

LOJZKA: A lahko ti Grudnovka?

GRUDNOVKA: Ne kliči me Grudnovka!

MAMA: Prosim?

JACINTA: Nič, pomembnega!

MAMA: Nič pomembnega? Spet. No, no, meni se vseeno zdi, da je ime vašega društva izredno...

GRUDNOVKA: Predolgo?

MAMA: ... pomembno. Povejte nam kaj o tem, draga Lojzka.

LOJZKA: No, seveda. Ime našega društva je zelo povedno, malce preveč razlagalno mogoče, ampak vseeno primerno za tovrstno združenje. Celotno ime: Društvo pozabljenih nepozabnih ženskih dramskih likov Slovenije, je res malce predolgo, a kratica DPNŽDLS se mi zdi precej posrečena in zelo zapomnljiva – DPNŽDLS, DPNŽDLS. Prav enostavno gre v uho.

MAMA: DPN ... (se ji zatakne)

LOJZKA in JACINTA: ...ŽDLS, DPNŽDLS.

MAMA: Aha, ja, saj, saj: DPNŠST ... Kaj pa počnete v vašem društvu?

LOJZKA: Vabimo in pozivamo pozabljene ženske, da bi se ...

GRUDNOVKA: Like.

LOJZKA: Oprosti?

GRUDNOVKA: Ženske like!

LOJZKA: Aha, ja, seveda, pozivamo pozabljene ženske like, da bi se pridružili društvu, da bi jim lahko pomagale urediti tako imenovani status nepozabljivosti.

JACINTA (mami): Jaz raje rečem, nepozabnosti.

LOJZKA: Ja, ampak saj veš Jacinta, saj smo se že pogovarjale, (pade v učiteljsko poučevalno maniro) beseda »nepozabnost« je stilno preveč zaznamovana, res je, da jo najdemo v Slovarju slovenskega knjižnega jezika – ali krajše: SSKJ - v njeni pozitivni obliki, torej brez nikalnega »ne«, samo – »pozabnost« torej, a če jo ubesedimo ali celo pišemo v njeni neafirmativni obliki »nepozabnost«, jo vsekakor vidi naše slovstvo kot slengovsko zaznamovano, saj jo lahko v slovenščini, vzeto v ozir tudi arhaične besede, neologizme in njih sklan...

GRUDNOVKA (med Lojzkinim monologom vedno glasneje): Lojzka ... Lojzka ... Lojzka!

LOJZKA: ... Da?

GRUDNOVKA: Zvonilo je!

LOJZKA: Oh, oprostite, malo me je zaneslo. Kje sem že ostala?

JACINTA: Pri statusu »nepozabnosti«.

(Lojzka jo postrani, a z nasmehom pogleda)

LOJZKA: Ja, pri statusu »nepozabljivosti«. No, skušamo torej tem ubogim slovenskim ženskim dramskim likom pomagat – nekaj izkušenj imamo tudi same – da bi si uredili status nepozabljivosti.

GRUDNOVKA (mami gledalcem v političnem zanosu): Liki. Liki. Ste opazile, kako nepravilčen je naš jezik: »uredili status nepozabljivosti« - ženski liki – »uredili« – Kako

moškocentrično, šovinistično... Veste, Jacinta ima prav, ko vztraja pri konkretnih besedah - pa čeprav ona iz umetniških vzgibov. V besedah se skriva ideologija! Ja! Ženske bi si morale izmisliti... bi si morale neprestano izmišljovati nove besede, ki so naše! In za nas! Predlagam - takoj zdaj in tukaj - novo, žensko besedo, besedo: »likinje«! Ženske »likinje«! In samo s to besedo, bi si potem lahko te »likinje« tudi »uredile« status nepozabnosti.

LOJZKA: Nepozabljivosti.

GRUDNOVKA: Nepozabljivosti! Nepozabnosti! Kaj je s tabo?! To je itak vseeno!! A ti sploh štekaš poanto? A razumeš ta kleč?

LOJZKA: Ja, Helena, seveda poznam Kleča. (v učiteljski maniri) To je sodobni slovenski pisatelj, Milan Kleč, pesnik, novelist, dramatik, ki v svojem pisateljevanju združuje fantastiko in grotesko.

JACINTA: Če se vrnem k našemu društvu...

GRUDNOVKA (jo prekine): Ja.

JACINTA: Poleg omenjenega statusa, h kateremu usmerjamo pozabljene ženske (pogleda Grudnovko) like...

GRUDNOVKA (jo prekine): Likinje.

JACINTA: ... pa na drugi strani obenem poskušamo ozavestiti javnost, da obstajajo nepozabne ženske dramske ... osebe ...

GRUDNOVKA: Osebe je sprejemljivo.

JACINTA: ...osebe, ki se jim godi ...

GRUDNOVKA: Izbris!

LOJZKA: No, krivica.

GRUDNOVKA: Izbris!

LOJZKA: No, jaz mislim, da je pozaba, predvsem krivica in da ...

GRUDNOVKA (ji počí film): Zdaj te imam pa dovolj! Ti boš govorila! Tebi je lahko, ker še vedno živiš s tem Jermanom in te on preskrbuje!

LOJZKA (mirno, kar čez Grudnovko): Jaz imam svojo kariero. Jaz sem učiteljica.

(Grudnovka se ne ustavlja)

GRUDNOVKA (kar čez Lojzko): Seveda, ti nisi doživela izbrisa. Ti ne! Ti se sončiš v Jermanovi senci. Lahko je, če tvojega moža nenehno vabijo na televizijo in uprizarjajo v gledališčih v tisoč in eni različici njegov »pravični boj«. Kaj pa ti?! A boš ti kdaj pogledala izza te šovinistične sence?!!!

(Grudnovka zadihana od izbruha)

LOJZKA (voditeljici Mami in Jacinti prijazno, v opozorilo, kaj bo sledilo): Oprostite.

(Lojzka zajame sapo in znori)

LOJZKA (Grudnovki): Veš kaj, Grudnovka...

GRUDNOVNKA: Helena Gruden.

LOJZKA: ...dobro veš, da je bil Jerman izgnan in da sva se morala – kasneje kar s tremi otroki – selit po celi deželi in to skoraj po vsakih volitvah! Ja, skrbel je zame! In?! In prav je tako! Imam vsaj moža! Ti in taki kot si ti, ki »za narodov blagor« skačete iz stranke v stranko, nama že ne bodo nič očitali!

(Ivan v skrbeh, da se ne polije, rešuje kavo z mize)

JACINTA: No, no, dami, prosim, vaju...

GRUDNOVKA: Pa kaj, če nimam moža?! Saj sem ga imela celo dramo »Za narodov blagor«! Do vrh glave dovolj, če mene vprašaš. Zdaj vsaj lahko diham ... Da sem pa stranke menjavala mi pa ne boš naprej metala. Vedno sem bila za »napredno žensko stvar!«

LOJZKA: A tako se reče danes lahkim ženskam. Včasih smo jim rekli ...

GRUDNOVKA: Kurbe, prostitutke, radodajke, pohotnice, javne ženske ... Pa kaj?! A moškimi likom si pa rekla: izkušeni jebači?! Al kako?! ...

JACINTA: Dami, tu smo zaradi društva! Dami!

MAMA: Da, da, kako ste že rekle: FDRS...

GRUDNOVKA/JACINTA/LOJZKA (Mami): D-P-N-Ž-D-L-S !!!

(Mama se v zahvalo nasmehne)

MAMA: Hvala.

GRUDNOVKA: ... Jaz sem od nekdanja feministka! Mogoče nisem bila za Cankarja. Naredil mi je krivico. Napisal me je kot odločno žensko, ampak vseeno le kot priležnico moža in drugih politikov. Za Ivana sem bila kar (zaničevalno) "Grudnovka"! ... Grudnovka?! Kakšna Grudn-ovka?! Saj nisem bila Grudnova last! Saj me ni kupil!

JACINTA: Ampak Helena...

GRUDNOVKA: Jaz sem kvečjemu gospa(!) Gruden! Ločena gospa Gruden, če smo že pri tem. In ja, v tistih časih so me imeli za vlačugo, kurbo... Ampak danes...! Danes, ko živimo v – za nas ženske – boljšem svetu, se pa ženski, kot sem jaz, reče: emancipirana ženska ... moderna ... sodobna ženska, ženska s karakterjem! In vseč mi je dandanašnji svet, ne bi ga menjala za tisto sto let staro brozgo! ... In kar je najbolj pomembno: danes je ženska, kakršna sem jaz, tudi - seksualno emancipirana!

JACINTA: No, pod to se pa tudi jaz podpišem ...

(Lojzka premeri ostro še Jacinto)

MAMA: Seksualno kaj?

LOJZKA: Seksualno emancipirana?! Od kod jih pa ti vlečeš?

MAMA: Jaz?

LOJZKA: Ne, tale. (pokaže Grudnovko) Emancipirana že, tudi jaz sem emancipirana, ampak to ne pomeni, da spiš z vsakim, ki pride mimo!

GRUDNOVKA: Ne z vsakim. S tistim, od katerega nekaj dobiš. ...

MAMA: Koliko pa je bilo, teh, ki so kaj dali?

GRUDNOVKA: Veste, mama, seksala sem z mnogimi. Tudi s tipi! Ampak z njimi sem se še raje samo poročala.

LOJZKA: In ločevala! Da si jim potem vse pobrala.

JACINATA (na glas mami): Veste, naše društvo izredno spoštuje drugačnost, predvsem različne svetovne nazore naših članic. Vsekakor pa vedno podpiramo argumentirano debato. Le moč argumenta, lahko preglasi... (išče besedo)

GRUDNOVKA in LOJZKA (se zadereta): Argument moči !!!

JACINTA (nadaljuje): Spoštovanje in človečnost sta gonilo našega društva. In pa spoštljivost druga do druge.

MAMA: In zdaj, po tem krajšem uvodu, k razlogu, zakaj sem vas povabila v svojo oddajo. (pozabi) Zakaj sem vas že povabila?

(Ivan mami zašepeta na uho)

MAMA: Aha, seveda, seveda, že vem. No, tudi sama bi lahko precej enostavno doživela vašo usodo in bi bila izbrisana. Si predstavljate? Cankarjeva mama izbrisana? Pozabljena, krivično izločena iz narodovega spomina.

LOJZKA: Oprostite, Cankarjeva mama, ampak, nismo se razumele...

JACINTA: Nas niso pozabili!

MAMA: Prosim?

JACINTA/LOJZKA/GRUDNOVKA (hkrati): Me nismo pozabljene!

MAMA: Aha. Samo društvo imate?

JACINTA: Ja. Pomembna je preventiva. Po toči zvoniti je prepozno. Ko nastopi pozaba in z njo kurativa, se velikokrat ne da več pomagat.

GRUDNOVKA: Sploh če je to lezbični lik... khm, likinja, kot je na primer Lucija v Hiši Marije pomočnice.

LOJZKA: Ja, no, ona sicer ni dramski lik...

GRUDNOVKA: Je pa iz romana. In? Ni to poanta, poanta je, da je ženska, pa še lezbika.

JACINTA: Velike probleme imamo tudi ženske dramske osebe, ki smo umetnice. Ljudje – in država – z lahkoto pozabijo na nas. Morda se nas spomnijo le ob kakšni državni proslavi ali podelitvi Prešernovih nagrad. Moram pa poudariti, da za nas, ki smo od Cankarja, situacija ni tako pereča, kot je za ženske dramske osebe drugih dramatikov in – še posebej - dramatičark. Kakorkoli, ženska dramska oseba je pogosto tako globoko pozabljena, da te ženske več ne priključijo v spomin niti, če je drama izbrana za maturitetno čtivo.

LOJZKA (zadržano): Ali pa še tako vidna pojavitev na kvizu.

MAMA: A so bili Hlapci na kvizu? A so koga spraševali o Hlapcih, pa kdo jih je na pisal in podobno?

LOJZKA: Ne, ne o Hlapcih.

MAMA: O vas - ne morem verjet - draga Lojzka? O vas so spraševali?

LOJZKA: Ne, ne o meni. Mene, mene so spraševali.

MAMA: Vi ste bili tekmovalka?

GRUDNOVKA: Na žalost!

LOJZKA: Da. No, še vedno sem. Kviz se nadaljuje, dokler pravilno odgovarjaš.

MAMA: No, izredno zanimivo. Čestitam Lojzka. Pa ste zaradi kviza opazili porast zanimanja za vaš dramski lik?

LOJZKA: Močno je naraslo zanimanje.

MAMA: Zdaj govoriva verjetno samo o vas – Lojzki? Vas so malo pozabili, a ne? Hlapcev zagotovo niso. Ker Hlapci, kot celota, se mi zdi, so kar, kot rečejo danes, - »in«! A veste, da sem zadnjič videla mulce, da jih berejo kar na parkirišču pred parlamentom.

GRUDNOVKA: Smo opazile ja.

MAMA: Kaj?

GRUDNOVKA: Nekatere smo protestirale, ker Za narodov blagor pa ne vzamejo v roke... Ne to pa ne! Da bi o gospe Gruden kaj dobrega prebrali, to pa ne.

LOJZKA: Saj ne morejo, ker v Narodovem blagru nič dobrega o tebi ne piše, draga Grudnovka.

GRUDNOVKA (vstane): Helena »ločena« Gruden! In naj ti bo jasno: Za narodov blagor je besedilo, ki je edino primerno za pred parlament! Ne pa ti tvoji Hlapci!

LOJZKA: Niso moji Hlapci, moj je samo Jerman! Za razliko od tebi, ki si spala...

JACINTA: No, dami, ne se kregat. Tako Hlapci kot Blagor sta primerni. Pohujšanje gotovo ni. (se zasmеji) ... Mogoče samo za pred - kulturno ministrstvo.

MAMA: Malce sem vas izgubila. Kje smo ostale? ... Pri kvizu, če se ne motim?

LOJZKA (veselo): Ja, pri mojem nastopu na kvizu.

MAMA: A že dolgo zmagujete?

LOJZKA: No, ne vem čisto natančno...

JACINTA (navdušena): Že osem mesecev ni zgrešila odgovora.

LOJZKA: Daj no, Jacinta. Osem mesecev, tri tedne in dva dni, bo jutri, če pomislim.

MAMA: In ljudje? Draga moja Lojzka, se vas ljudje zdaj spet spomnijo?

LOJZKA: Da, spet mi pošiljajo pisma, učitelji me vabijo na šole, med otroke, celo na televizijo k vam sem prišla, no zaradi društva, ampak vseeno jaz...

GRUDNOVKA: Ne mi zdaj privatizirat društva.

LOJZKA: ... no, in kakšno vabilo v gledališko predstavo – kot je tale naša tukaj – spet dobim, pa ena mlada igralka me je ustavila na ulici. Pravi, da bi z veseljem igrala Lojzko...

GRUDNOVKA: Verjetno je v Jermana zaljubljena. Itak pa mene nenehno ustavljajo igralke na ulici, da bi me igrale.

MAMA (se obrne h Grudnovki): Oprostite, katera ste že vi?

GRUDNOVKA: Prosim?

MAMA (drugima dvema): Revica. Verjetno slabo sliši?

GRUDNOVKA (odločno): Jaz sem Helena Gruden, nekoč znana kot Grudnovka iz komedije Za narodov blagor, danes pa predsednica Napredne panslovanske revolucionarne stranke – eNPeeReS.

MAMA: - eNPeeReS, eNPeeReS, eNPeeReS – to ime društva gre pa res enostavno v uho.

(gostje se spogledajo)

JACINTA: Oprostite, to ...

LOJZKA in GRUDNOVKA in JACINTA: ... ni ime društva!

MAMA: Prosim?

(gostje se spogledajo)

LOJZKA in GRUDNOVKA in JACINTA: Nič pomembnega!

(mama naredi dolgo pavzo)

MAMA: A spet nič pomembnega? (...) Tako prijetno je bilo kramljati z vami. O čem smo že govorile?

(Mama pozabi)

MAMA: No, res sem vesela, da ste bile moje gostje, žal pa se naš čas izteka. Hvala, ker ste bile potrpežljive z menoj. Saj veste, sem že kar v letih ... in to že več let. (smeh) Ivan me je tako napisal. No, saj mu kdaj pa kdaj vrnem (smeh) Takole, če ne drugače: (zakliče za zaveso) - Ivan!

(Izza zavese pogleda Nemi Ivan)

MAMA: Ivan, kave bi!

(Nemi Ivan gre za zaveso, mama se zasmеji gostjam, Ivan pride s kavo)

MAMA: Pusti me na miru! Ne maram zdaj!

(Nemi Ivan odnese kavo v zaodrje)

MAMA: No, tako je moje veselje. Pa saj mi Ivan ne zameri. ... Hvala vam za vaš obisk. Kdo ste že ve?

LOJZKA/GRUDNOVKA/JACINAT (hkrati): Društvo pozabljenih nepozabnih ženskih dramskih likov Slovenije.

MAMA: Aha, ja, ja, DPNŽDLS, poznam, poznam. Revice uboge. (prime Lojzko za roko) Saj bo. Saj bo. (v publiko) Naslednji teden pa do snidenja. Pa mame ubogat!

(ko se ob koncu oddaje zvok izklopi, mama težko vstane in še drugima dvema poda tresočo roko, gostje se »nemo« kregajo, Ivan za zaključno špico zavrti v nasprotno smer tablo z napisom Cankarjeva mama šou)

Reklame

OFF GLAS IVAN: Sledi reklamni blok na Ivan teve. Prosimo, ne zamenjajte programa.

(štirje igralci stojijo v vrsti s hrbtom obrnjeni proti publiko. Tisti, ki govori se obrne z obrazom proti publiko)

GLAS 1: Pehar suhih hrušk samo dva evra in devetindevetdeset centov.

GLAS 2: Skodelica kave samo evro in devetdeset centov.

GLAS 3: Zbrana dela Ivana Cankarja samo sto devetindevetdeset evrov in osemindeset centov. Možnost nakupa na 36 obrokov.

GLAS 3: Predstava Vse o Ivanu na voljo v/na _____
_____ (kraj, prostor, datum in uro ter ceno vstopnice doda igralka/ec glede na naslednjo ponovitev predstave) samo _____ evrov in nič centov.

VSI: Akcija!

GLAS 4: Bela krizantema samo devetindevetdeset centov.

GLAS 5: Hlapec Jernej samo petsto šestnajst evrov neto na mesec.

VSI: Ugodno!

GLAS 6: Enajsta šola pod mostom samo tistoč petsto evrov na semester.

GLAS 7: Tečaj boksa v boksarskem klubu Kalandar devetindevetdeset evrov...

VSI: ...na leto!

OFF GLAS IVAN: To je bil reklamni blok na Ivan teve. Hvala, ker niste zamenjali programa. Sledi večerna risanka.

Risanka (večerna) – Teci, Francka, teci!

Ponovimo uvodno špico risanke, a dodamo en detajl, ki odstopa od prej že videne uvodne špice – tako dobimo komičen efekt (gledalec pričakuje znan prizor, a ga preseneti nepričakovana novosti: Voz beži pred Francko, a Francka priteče iz nasprotnne smeri kot je na oder pritekel Voz. In zato se mora Voz sredi teka obrniti za 180 stopinj oz. teči vzvratno. Vse ostalo pa ostane v uvodni špici enako kot v prvi).

Risanka se torej začne s predstavitvijo likov:

-na oder pribrzi »Voz« (igra ga igravec). Zamrzne sredi odra. Pojavi se napis »V glavnih vlogah Voz ...«. Voz-igravec odmrzne in odbrzi v stran z odra;

-a iz smeri v katero teče Voz se izza zavese pojavi Francka, ki teče proti Vozu. Voz naredi obrat za 180 stopinj. Sredi teka zamrzneta na odru. (Voz je še na odru, a že ob zavesi).

Takrat se poleg napisa »V glavnih vlogah Voz« pojaviš še napis »In Francka.« Celotna slika na odru je torej videti taka: Voz-igravec, ki ga lovi Francka-igralka sta oba zamrznjena v diru in »čez njiju« je postavljen velik napis »V glavnih vlogah Voz in Francka«. Na kar se napis zamenja in pojavi se naslov risanke: »Teci, Francka, teci!«.

Nato naslov risanke »izgine« in tek se nadaljuje proti zavesi. Na črni zavesi še par (komičnih) napisov iz kolofona risanke. (Napisi niso projecirani, ampak jih dviga in spušča, odrski delavec Nemi Ivan.

Izredno pomembna pri uvodni špici risanke bo glasba, ki mora pričarati divjo dirko in mora biti primerna za tematsko glasbo risane serije a'la Road Runner de Cankar.

TV Dnevnik

(Osrednja informativna oddaja. Začne se s podobno, a daljšo špico kot poročila. Med špico Voditeljica že bere osrednje naslove)

NOVINARKA: V Hlapcih zmagali ta črni. Prve izjave zmagovalcev spravljive ... Jasna identiteta trupla na Betajnovi. Umora osumljen znan mlad posestnik ... Grozd in Gruden še vedno sprta. A oba naj bi delala le Za narodov blagor ... Ponovno se je prikazala Lepa Vida.

(konec uvodne špice)

NOVINARKA: Pozdravljeni v Dnevniku. Na volitvah, ki so potekale včeraj v Hlapcih, je večino dobila konservativna politična opcija, popularno imenovana tudi »ta črni«, ki bo po štirih letih premora ponovno stopila na oblast. A do razglasitve končnih rezultatov so bile možnosti obeh največjih strank precej izenačene. Poglejmo, kaj so menili volivci, ki smo jih ujeli po glasovanju pred enim izmed volišč.

(Novinarka pred voliščem ustavi skupino ljudi. Jerman, Minka in Geni odgovarjajo novinarki in se hkrati pomenkujejo med seboj.)

NOVINARKA: Oprostite, samo vprašanje: Opravili ste državljansko dolžnost. Trepetate, kdo bo zmagal? Upate na...?

(Jerman jo prekine)

JERMAN: *osupel*: Čemu da bi trepetal in upal? Nisem poet!

MINKA: Da ne trepečete, ko bodo nocoj ... tako rekoč ... pisali sodbo slovenskemu narodu?

GENI: Pameten je. Tudi meni je lepa kadrilja imenitnejša stvar od vseh teh očitnih komedij, ki so komaj izgovor za pijančevanje.

JERMAN: Kdo bo pisal sodbo? Kakšno in komú? Če izvolijo same svetnike ali pa same cigane, moja suknja ne bo nič manj zakrpana in moji podplati nič bolj celi.

MINKA: Ta mlačnost in malobrižnost koplje narodu prezgodnji grob!

JERMAN: Ne čvekajte! Narod si bo pisal sodbo sam; ne frak mu je ne bo in ne talar!

(Odide.)

GENI: Bog vedi, čemu se ljudje lasajo? Nazadnjaštvo je dobro, naprednjaštvo je dobro, najboljše pa so pečene piške!

MINKA: Ta mlačnost -

GENI: In malobrižnost.

(v studiu)

NOVINARKA: Obe politični opciji sta bili po vseh javnomnenjskih raziskavah izenačeni. Zato je bilo zvečer, ko so objavili rezultate vzporednih volitev, za nekatere razočaranje izredno veliko.

(Šokirana množica na posnetku)

VSI: Vse! ... Vse, črno!

(V studiu)

NOVINARKA: Drugi so z rezultati videti zadovoljni. Z nami sta učiteljici iz Hlapcev. Se slišimo? ... Halo? Se slišimo?

(Lojzka in Geni govorita s časovnim zamikom)

LOJZKA in GENI: ... Ja, slišimo.

NOVINARKA: Gospodični, povejta, ali sta presenečeni nad zmago konservativcev?

LOJZKA: Sploh ne.

GENI: Meni je prav, spokorimo se! Kupila sem si paternošter.

(ga pokaže v kamero)

LOJZKA: In kdor je zakrknjen, na grmado z njim!

GENI: Blagor meni! Kupila sem si paternošter. Treba je najprej, da se človek na zunanje razvije; vse drugo nam bo navrženo. (...) Ker narurna nujnost je razvoj.

(Se zasmajeta)

NOVINARKA: Gospodična Lojzka, gospodična Geni, hvala za izjavo.

GENI in LOJZKA: Pros-

(posnetek zamrzne)

NOVINARKA: Po preštetih osemindesetih odstotkih glasov, ko je postalo jasno, da so tokratne volitve odločene, smo dobili tudi prvo uradno izjavo zmagovalcev.

(Župnik stoji. Prihajajo novinarke. Vsaka poklekne in poljubi župnikovo roko. Naposled so župnikova usta obdana z mikrofoni novinark. Sprašujejo ena čez drugo.)

NOVINARKA: Po štirih letih spet prevzimate oblast, kakšni so vaši občutki? ... Je res, da imate spisek vseh, ki so bili proti vam? ... Katera bo vaša prva kadrovska menjava? ...

Že veste kdo bo premier? ... Že veste imena ministrov? ... Kaj je vaše prvo sporočilo volivcem in tistim, ki vas niso volili?

ŽUPNIK: Hvaljen bodi Jezus Kristus!

NOVINARKA *se umiri*: Na veke amen!

ŽUPNIK (z nasmehom): Ni potreba, da bi reševali neprijetne zgodbe. Kar je bilo, je bilo pač nerodno in nespametno, ali bilo je. Zatorej mislim, da se pogovorimo/bomo pogovorili/ iz lica v lice, brez očitkov in brez zamere. (Se zresni in pokaže s prstom v kamero) Bilo jih je nekaj med vami, ki so do ... *zamiži* ... do sodnega dne dajali pohujšanje vsej fari, posebej še mladini, njih varstvu izročeni. Pijančevali so od krčme do krčme, ne malokdaj do ranega jutra - na očitnih krajih so govorili brezbožne govore; v cerkev se niso prikazali, ne k spovedi jih ni bilo in ne k svetemu obhajilu, pač pa so bili v družbi nepridnih žensk za zgledovanje in spotiko vernim faranom. Nazadnje je bilo med vami tudi takih oseb ženskega spola, ki so bile z nečimrnim svojim vedenjem na sramoto spolu in stanu svojemu. (se nasmehne in pogleda zbrane novinarko in nato v kamero) Da bo odsihdob vse drugače, mi pričajo /tudi vaši/ obrazi in besede. Od srca me veseli, da je radovoljno prišlo to razsvetljenje, da ni bilo treba šele solza in bridkosti. Kajti kjer molči zakrknjena pamet, je treba, da izpregovori grenka izkušnja. Ker verujem, da spoznanje ni samo na jeziku, temveč da je tudi srca prešinilo, se mi zdi, da ni potreba obilo nadaljnjih naukov.

NOVINARKA: Toliko iz Hlapcev. Nadaljujemo s pretresljivo novico iz Kralja na Betajnovi, kjer so – kot smo že poročali – ob koncu tretjega dejanja našli truplo, ki je kazalo nedvoumne znake nasilne smrti. Zdaj je že jasno, da gre za mladega Maksa Krneca, ki se je pred kratkim, po večletnem vandraju po svetu, vrnil na Betajnovno.

(posnetek s terena)

SODNIK: ... Petnajstega oktobra, to je predvčerajšnjim, so imeli pri Kantorju goste, med njimi Bernota in Krneca. Poslednji je ostal v salonu in se je kmalu poslovil; bil je nato par minut spodaj v gostilnici, kjer je pil četrt vina, a potem se je napotil po stezi čez polje; na polju, sto korakov od gostilne, so ga našli zjutraj ustreljenega in z razbito črepinjo; morilec ga je bil najbrž udaril s kopitom parkrat po glavi, zato da bi svoj namen do dobrega izvršil ... (posnetek zamrzne).

(studio)

NOVINARKA: Potrdili so še, da so našli morilsko orožje - puško - in tudi njenega lastnika.

(nadaljevanje posnetka s terena)

SODNIK: ... V mokri prsti so se poznali sledovi stopinj, vodili so do jarka in v jarku je ležala puška — Bernotova, kakor smo jo vsi precej spoznali ... Do tu je vse jasno.

(studio)

NOVINARKA: In takoj za tem je bil aretiran mladi posestnik Franc Bernot, ki – kot smo neuradno izvedeli – zanika očitano mu dejanje in pravi, da puške sploh ni imel, saj jo je istega večera pozabil v gostilni Pri Kantorju. Izvedeli smo še, da sta se umorjeni vagabund Krnec in osumljeni posestnik Bernot oba potegovala za roko hčerke prav omenjenega lastnika gostilne in znanega podjetnika Jožefa Kantorja, imenovanega tudi Kralj z Betajnovce. Zaradi Francke Kantor naj bi se mladeniča večkrat sprla v javnosti. Podjetnik in – za enkrat še neuraden - kandidat na naslednjih volitvah ter oče omenjenega dekleta, Jožef Kantor za komentar ni bil dosegljiv, na kamero pa smo ujeli pretresljivo izjavo mlade Francke, trenutek za tem, ko je izvedela za smrt Maksa Krneca.

(posnetek s terena)

FRANCKA: (v šoku, joka, kriči): Oče! Oče!!! ... jaz pojdem stran, stran!! ... Oče, jaz pojdem stran za zmerom ...!!!

(v studiu)

NOVINARKA: Nadaljujemo z novicami iz komedije Za Narodov blagor. Pojavil se je posnetek iz časa, ko sta prvaka največje opozicijske in največje vladne stranke, doktor Anton Grozd in doktor Pavel Gruden, ostro zanikala kakršnokoli sodelovanje ali možen podpis koalicijske pogodbe. Zdaj pa je v javnost prišel posnetek dogovarjanj Helene Gruden, tesne strankarske sodelavke in žene doktorja Grudna s prvakom iz nasprotnega tabora, doktorjem Grozdom, ki se je dogajal nekje na polovici zadnjega, četrtega dejanja Blagra in je zdaj po zaslugi naših raziskovalnih novinarjev prišel v javnost:

(posnetek s terene)

GRUDNOVKA: Vi veste, da je ta razdor jako neumen.

GROZD: Kdo ga je povzročil?

GRUDNOVKA: To se ne praša. — Ali mislite, gospod doktor, da so šanse na Vaši strani?

GROZD: Jaz mislim to.

GRUDNOVKA: Torej se varate. Tehnica je sedaj čisto ravnotežna, niti za betvico niste boljši. Če se pametno ne okrenemo, pademo vsi skupaj.

(Grozd prhne)

GROZD: Prišli ste k meni v skrbéh ... Do mene Vam ni nič, to je gotovo; — kaj torej nameravate?

GRUDNOVKA: Do Vas mi res ni veliko; vsak skrbi zase. Ali ravno zategadelj sem prišla k Vam. Naša reč je vzajemna ... Prosim, poslušajte: — recimo, da se prične boj na življenje in smrt. Doslej smo se greti vsi skupaj pod enim plaščem, in pod tem plaščem se je godilo precej nedelikatnih stvari. Če se prične boj na življenje in smrt, bodo prihajale na dan te nedelikatne stvari; a v svetli luči se vidijo take nedelikatnosti še bolj nedelikatne, kot so v resnici. Nam bi to ne bilo prijetno, — ali bi bilo prijetno Vam?

GROZD: Kdo mi more kaj očitati?

GRUDNOVKA: Dobro, — tako bi lahko rekli z vsem ponosom, — ko bi imeli za sabo kakršnokoli zaslombo. Ali glejte, tehtnica je ravnovesna ... Vi ste bili prav tako nerodni kakor moj mož ... Nekaj smešnega je bilo na tem razdoru, ali lahko bi se blamirali še bolj ... Zdaj je čas, da se stvar zakrije in pozabi ...

(v studio)

NOVINARKA: Predsednica stranke eNPeeReS in kandidatka na prihajajočih volitvah, Helena Gruden, je bila zaradi objave arhivskega posnetka ogorčena.

(s terena)

GRUDNOVKA: Gre za sto let staro zgodbo. Strici iz ozadja so jo izbrskali, da bi me diskreditirali pred prihajajočimi volitvami. In vi ste jo povzeli, zdaj pa si laskate, da ste raziskovalni novinarji. Ampak jaz se te komedije ne grem več. Jaz gledam naprej. Jaz gledam v prihodnost.

(v studio)

NOVINARKA: Nadaljujemo s čudežem. Včeraj se je nekaterim verujočim ponovno prikazala Lepa Vida. Gre za znan pojav v slovenski literaturi, saj so se vseskozi pojavljala pojavljanja o njenih pričevanjih... (*gleda izmenično v list in v kamero in se v zadregi nasmehne*) Oprostite! ... So se vseskozi pojavljala pričevanja o njenih pojavljanjih. (*si oddahne in na hitro naslednji stavek*). Zadnji očividec je bil gospod Ivan, odrski mojster na Ivan TV:

(Nemi Ivan govori kot očividec besedilo didaskalije iz Cankarjeve drame Lepa Vida)

NEMI IVAN: Tam na pragu v ozadju je stala Vida. Ogrnjena je bila v dolg temen plašč, izpod plašča se je svetila bleščeča plesna obleka, v laseh nad sencem je imela rdečo rožo. Za to opravo je bil njen obraz otroški, njeno vedenje plaho; smehljala se je, kakor da bi milosti prosila...

NOVINARKA: Ob koncu moramo spet poročati o tragični prometni nesreči – žal celo s smrtnim izidom. Navkljub opozorilom, o previdni vožnji, se je danes na vodotočnem območju Vrhnike, natančneje na zožanem odseku pri Enajsti šoli pod mostom na reki Ljubljanici, v smeri Verda, zgodila huda prometna nesreča.

(med branjem novice vidimo na posnetku razbitine čolna)

NOVINARKA: Izsledki so pokazali, da je sicer izkušen kapitan manjšega ribolovnega plovila, ki je plulo proti toku v smeri izvira Ljubljanice Močilnika, izsilil prednost pred večjim tovornim vlačilcem, ki je plul v smeri Ljubljane. Manjše plovilo je zaradi prevelike hitrosti nenadzorovano zaneslo na drugi rečni pas, nato pa ga je zasukalo, da je trčilo v steber mostu. Žal kapitan ribolovnega čolna trka ni preživel. Poročajo tudi o manjši gmotni škodi na mostu, paglavci pa so preživali.

Kot vidimo – tudi na vodi - previdnost ni odveč.

To je bil Dnevnik. Hvala za pozornost in nasvidenje.

(odjavna špica dnevnika – Ivan vrti globus v nasprotno smer)

Politični intervju – Navzkrižni ogenj

(uvodna špica – Ivan vrti napis Navzkrižni ogenj)

VODITELJ: Pozdravljeni v Navzkrižnem ognju. Danes se pogovarjam s Heleno Gruden, predsednico novonastale Napredne panslovanske revolucionarne stranke. Gospa Gruden dobrodošli.

GRUDNOVKA: Ne izrekajte dobrodošlic, če z njimi ne mislite resno! Enkrat so že poskusili in ni se dobro končalo.

VODITELJ: Za koga? Morda za vašega političnega nasprotnika Grozda? Za vašega bivšega moža Grudna? Ste ju vi ...

GRUDNOVKA: (smeh) Reciva, da sem jaz ... še tu.

VODITELJ: No, pustiva zdaj vaše začetke v politiki iz časov drame Za narodov blagor , ko ste delovali še iz ozadja – nekateri takratni in kasnejši vaši politični sopotniki bi danes rekli – zahrbtno. Najprej bi vas vpraš-

GRUDNOVKA: Zahrbtno? Jaz? – Naj jim bo - če so tako rekli... Ampak, zanimivo, ker potem so moji nekdanji politični sopotniki delovali - »zaritno!« ... , ker prav »za rit« so mi stopali, ko so se šli politične skrivalnice, ti isti, ki so predse nekaj tiščali in zagotavljam vam, da to ni bil, kot so trdili – narodov blagor. O, ne! Kakorkoli, ti nekateri so zdaj tam, kjer jim je mesto. *Naj jim bo miren njih politični samomor.* Ne bi več izgubljala časa z njimi. Jaz gledam naprej!

VODITEJ: Velja. Bodiva aktualna. V svoji karieri ste bili vidna članica mnogih strank, tudi omenjene liberalne. Zdaj ste ustanovili Napredno panslovansko revolucionarno stranko – eNPeeReS in na nedavnem kongresu ste bili izvoljeni za njeno predsednico.

GRUDNOVKA: Z lepo večino, čeprav je bila protikandidatka kar močna.

VODITELJ: Kako močna?

GRUDNOVKA: Nekaj čez sto kil! (se smeji) Kaj me tako gledate? Hecam se! Sodobne, emancipirane, napredne, revolucionarne ženske se moramo znati pohecati - tudi iz teže...

VODITELJ: Od protikandidatke?

GRUDNOVKA: No, in iz svoje – včasih. (smeh)

VODITELJ: Hm, trenutno ste še neparlamentarna stranka. Kaj novega ponujate potencialnim volivcem?

GRUDNOVKA: Stranka je bila ustanovljena na starih načelih našega krušnega očeta Ivana Cankarja, ki jih je zagovarjal že v Trstu pred sto in več leti, še posebej pa v svojem zadnjem predavanju 1918. leta, ko je ...

VODITELJ: Oprostite, da vas prekinjam, ampak vi mi razlagate o »krušnem očetu«, o »starih načelih«, o »letu 1918«, jaz pa sem vas vprašal: Kaj novega nudite volivcem? Kje so vaše novosti?

GRUDNOVKA: Če smem dokončati?

VODITELJ: Seveda.

GRUDNOVKA: eNPeeReS zagovarja načela, ki nikoli ne bodo umrla, Cankarjeva načela, ki v današnjem razčlovečenem kapitalističnem vsakdanu ponovno dobivajo - in morajo dobiti - svojo veljavo.

VODITELJ: Bodite bolj konkretni, katera so ta načela? Kaj obljublimate volivcem?

GRUDNOVKA: Da stopijo skupaj, ne glede na to, katero stranko so do sedaj volili.

VODITELJ: Stopijo skupaj? In volijo vas?

GRUDNOVKA: Volijo mene in našo stranko in izvolijo – prihodnost, ki bo nova, enakopravna, boljša.

VODITELJ: Ampak zakaj? Zakaj vas? Zakaj eNPeeReS.

GRUDNOVKA: *“Ker narod potrebuje v teh težkih časih vse svoje sile, kliče vse in vsakogar! Če kdaj, v teh časih je potreba, da si zvesto pogledamo iz obraza v obraz, da si sežemo v roke, se strnemo v eno vrsto. Strahopetec je, kdor zdaj trepeče, da bi se mu ob takem zbližanju morda ne odkrhnila ta ali ona mrvica njegovih strankarskih načel ali njegovega svetovnega naziranja. Prijatelji, zdaj gre za življenje in smrt! Jaz upam v življenje! In takrat, kadar si uresničimo to pravo življenje, takrat si bomo zopet pogledali*

v oči in se povprašamo: "Kdo si? Kako misliš ti? Ali si mi brat ali nebrat?! Zdaj pa je vrsta ena, je prapor en sam!"

VODITELJ: A ste vi za ukinitvev demokracije?

GRUDNOVKA: Kako to mislite?

VODITELJ: En prapor, ena vrsta, en narod?

GRUDNOVKA: Govorim o posameznikih, o vsakem izmed nas.

VODITELJ: Jaz nisem eden izmed vas.

GRUDNOVKA: (citira Ščuko iz Blagra): V vsakem človeku je nekaj človeka, resnično! In kadar se ta človek vzbudi —! Kadar se vzbudi v hlapcih gospod, v sužnjih kralj! Dragi moj, kadar ne bo več »naroda«; kadar bodo samó ljudjé, samí svoji, predrzni in ponosni; ... kralji v cunjah! Takrat ne bo več tega naroda, ki capljá na različnih uzdah, ki je naprodaj za groš, za uslužen smehljaj! ...

VODITELJ: Oprostite, ampak tole je bil pa citat, a ne?

GRUDNOVKA: Ja, seveda.

VODITELJ: Ravnokar ste nam citirali znamenit govor novinarja in revolucionarja Ščuke iz, se mi zdi, četrtega dejanja "Narodovega blagra".

GRUDNOVKA: Iz tretjega.

VODITELJ (ostro): Ampak gre za vašega izrazitega političnega nasprotnika.

GRUDNOVKA: Nič več.

VODITELJ: No, vsekakor vsaj iz tistih časov, ko ste bili še dejavni v stranki vašega takratnega moža dr.-ja Grudna. Lahko bi, našim gledalcem, vašim potencialnim volivcem, omenili, da gre za citat. Se vam ne zdi?

GRUDNOVKA: Zakaj le? Gre za naše nacionalno bogastvo, kulturno dediščino in kot taka je tudi meni v zibko položena, kot melodija uspavanke. Kar sama gre iz ust.

VODITELJ: Ampak vi ste še pred sto leti razmišljali povsem drugače...

GRUDNOVKA: Ne boste verjeli, ampak po sto letih bi tudi možki, kakršen ste vi, priznal kakšno svojo napako.

VODITELJ: Dvomim.

GRUDNOVKA: Jaz sem jih storila veliko in jih tudi priznam. Javno. In, ker imam srečo in živim stoletno življenje dramske »likinje« mi je bilo dano, da nekatere izmed napak tudi popravim.

VODITELJ: Ko sva že pri popravkih: slišali smo, da – če boste na volitvah zmagali - želite spremeniti državno himno. Zakaj?

GRUDNOVKA: Najprej razčistiva za naše gledalke in gledalce takoj na začetku: Prešernova Zdravljica je prelepa pesem, malce pivska, a še vseeno vrhunska pesnitev. In, ne zanikam, Prešeren je velik, velik pesnik. In njegova Zdravljica naprednemu, revolucionarnemu panslovansko usmerjenemu Slovencu (poudari) – in le redko Slovenki – godi! - Ampak ob šanku!!!

VODITELJ: Ampak naša država je utemeljena ...

GRUDNOVKA: ... ob šanku??!

VODITELJ: ... na sedmi kitici Zdravljice.

GRUDNOVKA: Točno. Samo na sedmi! Državnost je bila zgolj na hitro - mudilo se jim je, veste - utemeljena tudi na njej. Potem pa smo se z njo kar zadovoljili – Ali kaj? – A se vi zavedate, da nas je vmes ta sosed, tujec, ki ga slavi Prešeren, zavojeval. Osvojili so nas, priključili, in nam pokradli še tisto malo, kar smo imeli. A pa vi gledate okrog sebe?

VODITELJ: Oprostite, malce pa pretiravate...

GRUDNOVKA: Jaz, da pretiravam? Pa kje vi živite?

VODITELJ: V Evropski uniji. A boste zanikali, da zdaj živimo bolje? Kaj ni danes evropska demokratična tradici...

GRUDNOVKA: Demokratična?! Demokratična?! A se hecate? A ne vidite, da nam iz Bruslja vladajo neizvoljeni vladarji, ki se slinijo zgolj in samo kapitalu? A ne vidite kakšna farsa je evropski parlament, ki mu je podrejen cel naš pravni sistem? A je Evropa kaj naredila, da so bili kaznovani naši neoliberalni roparji državnega premoženja? Ampak ne, mi bomo peli o bratstvu med narodi! Mi bomo peli - in pili - in se na mrtvo napili! A ne? Ne, mi ne bomo spreminjali, mi smo se kar zadovoljili s šankersko himno. S točno tisto, ki slavi te iste evropske osvajalce, neokolonialiste jahajoče na kvazi demokratični evropocentrični kapitalistični farsih ...

VODITELJ: Kaj pa sploh še ostane?!

GRUDNOVKA: Kaj ostane? Prosim, vas... Za vas imam dve besedi: Ivan Cankar!

VODITELJ: In kaj zdaj?

GRUDNOVKA: In še dve: Prost Slovan

VODITELJ: Kot sem slišal, gre za eno od neznanih Cankarjevih pesmi? Kot pove že naslov - Prost Slovan - Cankar v njej slavi – malce preživeto, se vam ne zdi? – panslovanstvo.

GRUDNOVKA: Morda je za vas, ki verjamete v obljube Evrope, vse dobro res preživeto, a vsak napredno in revolucionarno usmerjen človek dandanašnji, panslovanstvo živi, čuti in goji.

VODITELJ: In to trdite navkljub grozovitim vojnam, ki so razdejale Jugoslavijo?

GRUDNOVKA: Že Cankar je govoril, da spreleti srd *“vsakega pametno in pošteno mislečega človeka, če pomisli, da bi tega strašnega prelivanja krvi ne bilo potreba, ako bi bila Evropa s svojo mizerno diplomacijo tisto, kar pravi, da je, kar pa nikoli ni bila in kar žalibog najbrž tudi nikoli ne bo — namreč zaščitnica kulture in civilizacije.”*

VODITELJ: Torej ste za izstop iz Evropske zveze?

GRUDNOVKA: Da.

VODITELJ: In za ponovno vzpostavitev Jugoslavije?

GRUDNOVKA: Tega nisem rekla. Je pa naša vez vsekakor močnejša z jugo-vzhodom kot z zahodom. Slovenci smo *“ud velike družine, ki stanuje od Julijskih Alp do Egejskega morja.”*

VODITELJ: A se vam ne zdi, da nam je Bruselj bližje, da nam je Dunaj bolj domač?

GRUDNOVKA: Morda je danes, *»v političnem oziru, Beograd dalj od Ljubljane, nego Pariz ali Madrid. A prav zato bo treba silnega napora in dolgega potrpljenja, da se uravna, kar sta izkrivenčila zgodovina in pa zlohota politika.«*

VODITELJ: Torej ste v vaši stranki za ponovno združitev južnih Slovanov.

GRUDNOVKA: Gre za *»izključno političen problem. Za problem razkosanega plemena, ki se v življenju človeštva ne more uveljaviti, dokler se ne združi v celoto. To je vse!«*

VODITELJ: Jaz se ne čutim del plemena? Jaz sem rad razkosan.

GRUDNOVKA: Razkosal nas je Bruselj in Evropa. Mi smo se pa rade volje pod njihovo taktirko klali in razklali.

VODITELJ: A nam ni zdaj bolje? Ko smo na svojem. Sami svoji.

GRUDNOVKA: Na svojem? A res? Dobro, pa tudi, če bi bilo res, kar trdite - koliko časa še? *"Ljudje so zdaj med nami — saj jih lahko vsak dan slišite — ki bi nas najrajši kar prodali — kar dali vbogajme."* Evropski kapitalisti pa si manejo roke.

VODITELJ: Kaj bo vaš cilj, če torej na bližajočih se volitvah zmagate?

GRUDNOVKA: Naša stranka eNPeeReS, si bo prizadevala, da se bomo prebivalci in prebivalke Slovenije *"iz ponižanja, iz hlapčevstva, iz sramote in bede vzdignili v novo svetlo življenje!"*

VODITELJ: Spoštovani gledalci in gledalke, sedaj pa je čas, da prisluhnemo predlogu nove slovenske himne. (Grudnovki) Izvolite.

(Ivan nastavi stojalo z mikrofonom. Zaslišimo glasbo in Grudnovka ponosno zapoje)

GRUDNOVKA:

*Solnce krasno izza gor prisveti
mrtvo gleda vse gorje na sveti;
a nema srca za slovenski rod -
vsaj gorje čutilo je povsod.*

*Nemo gledajo na nas mejniki, gore
če braniti se slovenski rod zamore
in želijo časten boj nam, zmago slavno,
da do časov pridemo, zelenih davno.*

*Le želite boj nam, z bojem slavo
Adrijo varujte nam, penečo Dravo!
Ptičice krilate, dom vam krasen gozd,
da Slovan v domovju tujcev bode prost.*

*A kadar nam domovje bode prosto
zapustite dom, vejevje gosto,
priletite k nam na beli dan -
oznanujte – da je prost Slovan.*

(Tik pred koncem zadnjega refrena se iz publike zasliši strel. Grudnovka klecne in se prime za prsi. Odjekne še drugi strel in Grudnovka pade. Ob padcu podre stojalo.)

VODITELJ: Atentat, atentat! Na pomoč!

(Nemi Ivan skoči v kader s pištolo v roki, kot varnostnik. Gleda v publiko in meri proti namišljenemu atentatorju.)

VODITELJ: Tam je, tam beži! Tam zadaj!

(Nemi Ivan meri v publiko, a ne ustreli. Grudnovka pride k sebi in vstane)

GRUDNOVKA: Ah, oh...

VODITELJ: Gospa Gruden, a ste v redu?

GRUDNOVKA: Seveda sem v redu, saj sem dramski lik.

VODITELJ: A potem sploh ne morete umret.

(Ivan pobere stojalo z mikrofonom)

GRUDNOVKA (pogleda Ivana): Lahko, če me ubije Cankar. Ampak me ne more, ker je že mrtev.

VODITELJ: Ampak saj so vas zadeli v prsa?

GRUDNOVKA: Ne v prsa, zadeli so me v srce. (pogleda v publiko) Lahko ubijete človeka! Milijon ljudi lahko pobijete! Ampak ideje ne morete ubiti! Ideja je nesmrtna!

(spet glasba in Grudnovka odpoje do konca)

GRUDNOVKA:

*...priletite k nam na beli dan -
oznanujte – da je prost Slovan.*

(Grudnovka pogleda v obleko in odkima)

GRUDNOVKA: Moja obleka! Pa kako so mogli! Sto let sem jo čuvala, zdaj pa to.

VODITELJ: Oprostite, prosim, za te nevšečnosti, res mi je žal. Sicer pa se oddaja končuje. Imate mogoče za konec še kakšno zaključno misel.

GRUDNOVKA: Imam. Glasujte zame! Glasujte za prihodnost! Glasujte za eNPeeRes!

VODITELJ: Dragi gledalci in spoštovane gledalke, nocoj smo gostili Heleno Gruden. Hvala, da ste bili z nami v oddaji Navzkrižni ogenj. Vidimo se spet naslednji teden, ko bo z nami Jožef Kantor.

VODITELJ: Do takrat pa nasvidenje.

(odjavna špica – Ivan v nasprotno smer vrti tablo Navzkrižni ogenj)

Kviz – Vse o Ivanu

(Špica oddaje – Ivan vrtil tablo Vse o Ivanu)

VODITELJICA KVIZA: Dober večer, dober večer! In ali bo res, dragi moji gledalci in gledalke pred malimi ekrani, ali bo res, spoštovani obiskovalci tu v studiu? Ali bo res dober? Kdo ve. Vsekakor pa dobrodošli spet v kvizu - Vse o Ivanuuuuuu!

(Nemi Ivan s tablo »Aplavz«)

VODITELJICA KVIZA: Zdaj pa zares. Še trenutek pa bo z vami tista, ki vam že tedne odvzema dih. Tista učiteljica slovenščine, ki ve več o Cankarju kot kdorkoli pred njo na našem kvizu. Tista, ki se je najdlje od vseh zasedela na vročem stolu in ni videti, da bi se ji mudilo z njega. Tiste, ki jo ljubite! Ki jo božujete! Bo danes spet njen dan? Morda. Morda pa tudi ne! (ji namigne da pride) In že prihaja. Aplavz prosim, za najuspešnejšo tekmovalko našega kviza »Vse o Ivanu« doslej. Z vami je spet - Loooojzkaaaaaaaa!

(voditeljica pokaže proti Lojzki, ki prihaja pred kamere)

VODITELJICA KVIZA: Kako ste kaj danes, Lojzka?

LOJZKA: Dobro.

VODITELJICA KVIZA: Kaj nervoze?

LOJZKA: Ne. No, malo.

VODITELJICA KVIZA: Malo je ne škodi, kaj ne? Ker pravila že dodobra poznate jih bom le na kratko ponovila. Na dolgo se jih itak ne da. Gre za en stavek: Tekmovalec, oziroma v vašem primeru: tekmovalka, izpade, ko prvič narobe odgovori. Torej: Zgrešiš, odletiš! Lojzka, ste pripravljeni?

LOJZKA: Da.

VODITELJICA KVIZA: Pa začniva z novim sklopom vprašanj. Pripravljena.

LOJZKA: Pripravljena.

VODITELJICA KVIZA: Kaj imata skupnega Cankar in Hamlet?

(Lojzka se spomni in pritisne na gumb - zvok)

LOJZKA Cankar je napisal svojega Hamleta.

VODITELJICA KVIZA (se prime za ušesom): Daaaa, priznamo, mi pravijo iz žirije, a odgovor je le delno pravilen. Podvprašanje. Katerega? Katerega Hamleta? Iščemo naslov?

LOJZKA: Hamleta iz Cukrarne.

VODITELJICA KVIZA: Res je. Odgovor je pravilen. Veste še kaj več? ... Ne kot odgovor, ampak v kratkočasje naših gledalcev.

LOJZKA: Da. (zdrdra) Hamlet iz Cukrarne je nedokončana komedija Ivana Cankarja, ki jo je pisal pozimi 1908-1909, a nikoli dokončal. Po pisanju prvega od načrtovanih štirih dejanj je, razočaran nad besedilom, pisanje opustil.

VODITELJICA KVIZA: Res neverjetno, draga Lojzka, kakšno znanje izkazuje. Lojzka, koliko časa ste zdaj že z nami, sedem, osem mesecev?

LOJZKA: Osem mesecev, tri tedne in dva dni, če pomislim.

VODITELJICA KVIZA: Aplavz dragi gledalci in spoštovane gledalke.

(predvidoma aplavz, ki ga s tablo »Aplavz« izzove Nemi Ivan)

VODITELJICA KVIZA: In kdo ve koliko pravih odgovorov...

LOJZKA: Ta je bil dvesto šesti.

VODITELJICA KVIZA: Neverjetno. Ste jih šteli?

LOJZKA: Ne. (pokaže na ekran v ozadju) Na ekranu vam piše.

VODITELJICA KVIZA: Aha. No, pa nadaljujva z vprašanji. V enem izmed dramskih besedil Ivana Cankarja nastopa kot lik tudi sam Ivan Cankar. Katero Cankarjevo besedilo je to?

(Lojzka razmišlja)

VODITELJICA KVIZA: Ponavljam vprašanje. V enem izmed dramskih besedil Ivana Cankarja nastopa kot lik tudi sam Ivan Cankar. Kateri Cankarjev tekst je to?

(Lojzka razmišlja)

VODITELJICA KVIZA: Med tem ko razmišljate, naj omenim, da gre za zanimivo besedilo, ki bi mu današnji teoretiki morda celo pripisali tako imenovane post-dramske značilnosti, kar je precej nenavadno, če vemo, da ga je Cankar pisal skoraj sto let pred pojavom tako imenovanih post-dramskih besedil, ki so...

(Lojzka pritisne na gumb, slišimo zvok)

LOJZKA: Žalostni konec umetnosti

VODITELJICA KVIZA: Prosim?

LOJZKA: Žalostni konec umetnosti.

VODITELJICA KVIZA: A post-dramski teksti?

LOJZKA: Ne. Odgovor.

VODITELJICA KVIZA: Aha, ja, ja, odgovor. Seveda. Odgovor je – pravilen.

(Nemi Ivan dvigne tablo »Aplavz«)

VODITELJICA KVIZA: Čestitam, draga Lojzka. Zdaj pa nadaljujemo s sklopom vprašanj iz vam zelo domače Cankarjeve drame, drame Hlapci.

LOJZKA (vesela): O, lepo.

VODITELJICA KVIZA: Če se ne motim, imate pri tem sklopu prednost “domačega terena”?

LOJZKA: No, da. To je moje domače okolje, dramo res kar dobro poznam, če lahko tako rečem.

VODITELJICA KVIZA: A kako dobro, dragi gledalci in spoštovane gledalke, kako dobro? To bomo šele videli.

(Lojzka se zresni)

VODITELJICA KVIZA: Pa začniva. Najprej vprašanje o Jermanu ... Če se ne motim je on vaš mož.

LOJZKA (vesela) : Ja, ja... no, zdaj je. Takrat še ni bil. Mislim, v Hlapcih, še nisva bila ... poročena. Potem, kasneje sva se vzela.

VODITELJICA KVIZA: Torej, to vprašanje bo za vas verjetno lahko: V koga je glavni lik Hlapcev, učitelj Jerman zaljubljen?

LOJZKA (v zadregi): Mislite, bil, bil zaljubljen?

VODITELJICA KVIZA: Ne, meni piše samo - zaljubljen.

(Lojzka razmišlja)

VODITELJICA KVIZA: Ponavljam vprašanje: V koga je glavni lik Hlapcev, učitelj Jerman zaljubljen?

LOJZKA (po razmisleku v zadregi): V Anko.

VODITELJICA KVIZA (ustvarja napetost s čakanjem): ... Res je! Odgovor je pravilen. Čestitam Lojzka, Jerman je res zaljubljen v Anko, županovo hči. V prvem dejanju Hlapcev je to več kot jasno.

(Lojzka se kislo nasmehne)

LOJZKA: Ampak, ona mu ljubezni ni vračala.

VODITELJICA KVIZA: Morda res, draga Lojzka, morda res. A po tem vas nismo spraševali. Nadaljujmo. Ste pripravljeni?

LOJZKA: Sem.

VODITELJICA: Kateri ženski dramski lik iz drame Hlapci je zaljubljen v glavni moški lik Jermana, čeprav ga Jerman praktično ne opazi?

LOJZKA (presenečena): Ne opazi?!

VODITELJICA KVIZA: Da. Tako piše.

LOJZKA (ranjeno): Je ne opazi.

VODITELJICA: »Ga« ne opazi. »Je« ne opazi. Saj to je vseeno, draga Lojzka. Ni tu poanta, ni tu kleč. Ne sprašujemo po spolu, ampak po ljubezni.

(Lojzka molči)

VODITELJICA KVIZA: Ponavljam vprašanje: Kateri ženski dramski lik iz drame Hlapci je zaljubljen v Jermana, čeprav »je« Jerman – če hočete, lahko torej rečem tudi - je Jerman praktično ne opazi?

(Lojzka molči)

VODITELJICA KVIZA: Morda v pomoč še to: Jerman osebo, ki je zaljubljena vanj in po njej sprašujemo v tem vprašanju, pošlje v tretjem dejanju Hlapcev celo v svojem imenu k Anki – prav k tisti Anki, v katero je zaljubljen Jerman -, da bi mu - oseba, ki jo iščemo – prinesla, od zanj nezainteresirane Anke, vsaj kakšen pozdrav ali lepo besedo.

(Lojzka molči)

VODITEJICA KVIZA: Bo šlo, Lojzka? Veste?

(Lojzka molči)

VODITELJICA KVIZA: Še enkrat, tokrat zadnjič ponavljam vprašanje: Kateri ženski dramski lik iz drame Hlapcev je zaljubljen v Jermana ...

LOJZKA (počasi): Jaz ...

VODITELJICA KVIZA: Prosim? Je to odgovor?

LOJZKA (odsotna): Jaz ... Mene ne opazi.

VODITELJICA KVIZA (se prime za uho): Lojzka, iz žirije mi sporočajo, da zahtevamo ime, ime ženskega lika.

LOJZKA: Mene, ne opazi.

VODITELJICA KVIZA: Da, da, in kdo ste vi, draga Lojzka? ... Vi ste?

LOJZKA: Lojzka. Učiteljica Lojzka.

VODITELJICA KVIZA: Res jeeee! Odgovor je – pravileeeeeen! Da, vi ste ta, draga Lojzka, vi, vi ste zaljubljena. In vaše ljubezni, Jerman sploh ne opazi. Tako je. Bravo. Le tako naprej. Odlično vam gre.

(Lojzki je vedno teže pri srcu, gleda v tla)

VODITELJICA KVIZA: Pa nadaljujva. (jo pogleda) Pa glavo gor, Lojzka. Odlično vam gre. Verjetno je vaš mož prav ponosen doma pred televizijskim sprejemnikom.

(Lojzka počasi prikima)

VODITELJICA KVIZA: Pomahajva gospodu Jermanu. Dajva.

(Voditeljica veselo maha v kamero, Lojzka s težavo pomaha.)

VODITELJICA KVIZA: Tako. Pojdimo naprej. Tokrat malce daljše in morda, kdo ve, zato malce težje vprašanje. Ali pa ne. Lojzki gre odlično. Torej: V petem dejanju drame Hlapci učiteljica Lojzka na Jermanovi mizi najde ljubezensko pismo, ki ga je Jerman pred odhodom na Goličavo začel pisati ljubljeni osebi, a ga ni dokončal. V pismu piše le: *"Draga moja, od srca pozdravljena ... To si ti, pozdrav iz trpljenja! Komaj da je solza posušena ..."*. Jerman nekaj vrstic kasneje Lojzki rezloži, da je bilo pismo namenjeno njej - Lojzki, torej vam, a kaj, ko Lojzka ve, da je pred tem večkrat pisal že Anki. In zdaj vprašanje: Kateri od dveh oseb, je bilo namenjeno Jermanovo nedokončano ljubezensko pismo v petem dejanju Hlapcev, Lojzki ali Anki?

(Lojzka molči)

VODITELJICA KVIZA: Ponavljam vprašanje. Kateri od dveh oseb, je bilo namenjeno Jermanovo nedokončano ljubezensko pismo v petem dejanju Hlapcev, Lojzki ali Anki?

(Lojzka molči)

VODITELJICA: Kateri od dveh oseb, Lojzki ali Anki?

LOJZKA (tihu): Ne vem.

VODITELJICA KVIZA: Prosim.

LOJZKA (ji gre na jok): Ne vem.

VODITELJICA KVIZA: Lojzka, oprostite, ampak vaš čas se izteka. Razmislite. Lojzki ali Anki?

LOJZKA (joka): Ne vem. Ne vem. Ne vem.

VODITELJICA KVIZA: Še enkrat bom ponovila vprašanje.

LOJZKA: Prosim, ne. Prosim.

VODITELJICA KVIZA: Ampak, niste odgovorili: Vam ali Anki?

LOJZKA: Ne vem, ne vem, ne vem, ne vem ...

VODITELJICA KVIZA: Kaj, če bi vseeno poskusili ... gospod Jerman vas gleda.

LOJKA (začne iskati kamero, govori v kamero): Dragi moj, vedno sem te ljubila, že od... Vem, da ne veš, Jerman, da nisi vedel, da me nisi opazil... Še k tisti razvratnici si me pošiljal in potem, ko te je spet zavrnila, si mi rekel: »tvoje oči so tako jasne ... ni me sram pred njimi ... kakor da bi stopil pred ogledalo« in jaz sem te ljubila, čeprav sem vedela, da ne misliš..., da me ti nikoli- (jok) Ko sem ti sledila... ko si dovolil, da grem s teboj, po smrti tvoje mame, po Hlapcih, po poroki, potem ko so prišli otroci, na Goličavi, sem hrepenela... upala, da me tvoje srce morda, morda vzljü... (močneje zajoka) Saj ti ne zamerim. Saj vem, vem, globoko v srcu vem, da me nisi mogel... (si obriše solze) Ne zamerim ti! In tudi ti meni ne zameri. (ljubeznivo) Otroci moji, kako vas bom pogrešala. Mamica vas ima najraje na svetu... Ubogajte tatija ... Mihec, Janica moja, Matjažek dragi - ne zamerite mi ... Ne obtožujte me. Prosim, ne zamerite mi... Rada vas imam. Rada. Ampak ne morem... Ne morem več... Ne morem! (v solzah) Jerman, ne zameri ... No, ne vem - (ponesreči pritisne gumb za odgovor) - ali pa mi zameri. Kakor hočeš!

(Lojzka gre)

VODITELJICA KVIZA (gleda za njo): Lojzka, Lojzka, ustavite se, prosim, iz režije mi sporočajo, Lojzka... Lojzka... Lojzka! – odgovor je pravilen! – Lojzka, Lojzka, odgovor je ... pravilen.

(Lojzke ni nazaj)

VODITELJICA KVIZA (rešuje situacijo): Spoštovane gledalke, dragi gledalci, tudi zadnji Lojzkin odgovor je pravilen. Jermanovo nedokončano ljubezensko pismo v petem dejanju Cankarjeve drame Hlapci bi lahko bilo namenjeno tako Lojzki kot Anki. Cankar je nalašč dvoumen in prepušča interpretacijo bralcu. In zato je odgovor: “Ne vem!” naše tekmovalke Lojzke - pravilen! Aplavz prosim!

(čaka, da Lojzka pride, a Lojzka se ne pojavi)

VODITELJICA KVIZA (zakliče v zaodrje): Lojzka! (v kamero) Dragi gledalci in gledalke, hvala, da ste bili z nami tudi tokrat, v izredno napeti in posebni oddaji. Čeprav še ni jasno ali bo z nami spet Lojzka, upam, da se vidimo spet naslednji teden v kvizu - Vse o Ivanu.

(Odjavna špica oddaje – Ivan v obratno smer vrti tablo Vse o Ivanu)

Večerna poročila

(Uvodna špica – Ivan vrti tablo s kokošjo in napisom Novice. Gre za zelo kratka poročila brez posnetkov s terena, zgolj s fotografijami akterjev)

NOVINARKA: Dober večer in dobrodošli v zadnjih poročilih.

(fotografija zadovoljnega župnika)

NOVINARKA: Na parlamentarnih volitvah v Hlapcih, ki so v drami potekale v prvem dejanju, so volivci večino glasov namenili konservativni politični opciji. Vodja zmagovalnega tabora je bil z rezultati volitev izredno zadovoljen.

(menjava fotografije)

NOVINARKA: V Kralju na Betajnovi so identificirali truplo, ki se je pojavilo ob koncu tretjega dejanja. Gre za vagabunda Maksa Krneca.

(fotografija puške)

NOVINARKA: Umora osumljen in takoj aretiran je bil mladi posestnik Franc Bernot, lastnik puške, ki je umorila žrtev. Umorjeni Krnec in osumljeni Bernot sta se potegovala za roko Kantorjeve hčere Francke Kantor.

(fotografija Francke Kantor)

NOVINARKA: Kantor o umoru, hčeri in obeh njenih snubcih za zdaj ne daje izjav.

(menjava fotografije)

NOVINARKA: Nadaljujemo z novico iz komedije Za narodov blagor. Okrepila so se ugibanja o koaliciji med Grudnom in Grozdom...

(fotografija rokujočih se Grudnovke in Grozda)

NOVINARKA: ...saj je v javnost pricurljal posnetek žene in sodelavke doktorja Grudna, Helene Gruden, kako se z nasprotnikom, doktorjem Grozdom dogovarja o skupnem nastopu pred ljudstvom. Gruden in Grozd posnetka nista želela komentirati.

(v studiu novinarka postaja napeta, se primer za ušesom, ker ji sporočajo, da bo vklop v živo na Dunaj)

NOVINARKA: Ponovno se zgodil znan nadnaraven pojav v slovenski literaturi. Prikazala se je Lepa Vida.

(fotografija Nemege Ivana)

NOVINARKA: Tokratni očividec, Nemi Ivan, odrski delavec na Ivan teve, jo je videl v Cankarjevi drami.

(Nemi Ivan pripravlja vse potrebno za prizor »pesem Evrovizije«)

NOVINARKA: Zdaj pa še vesela novica za vse ljubitelje evrovizijske popevke. Iz zaključnega večera za pesem Evrovizije, ki ravno poteka na Dunaju prihajajo odlične novice. Naša letošnja predstavnica, Jacinta, je s pesmijo Ivana Cankarja »Kam se ti tako mudi?« iz zbirke Erotika - ne boste verjeli, dame in gospodje - zmagala! In v živo se vključujemo v neposredni prenos izbora za pesem Evrovizije:

Pesem Evrovizije

(vklop na oder Evrovizijske popevke. Na odru je naša predstavnica Jacinta, ki sprejema čestitke od sonastopajočih, pripravljena je na izvedbo zmagovalne pesmi. Ob robu odra voditeljica govori v kamero)

VODITELJICA: ... ja, neverjetno, a resnično, drage gledalke in spoštovani gledalci, prav ste slišali - Jacinta je zmaaagaaaalaaaa!! In že jo vidimo, kako prejema čestitke in zdaj-zdaj bo še enkrat zapela zmagovalno pesem »Kam se ti tako mudi?«, ki je tako pevki Jacinti, kot avtorju pesmi Ivanu Cankarju, avtorju glasbe Patriku Greblu in vsem nam in

naši Sloveniji prinesla prvo zmago na izboru za najboljšo popevko Evrovizije. Dame in gospodje, prisluhnimo umetnici - Jacintiiii!

(scenski elementi se zavrtijo in na drugi strani zagledamo glamurozne svetleče kulise za zmagovalni evrovizijski nastop Jacinte)

JACINTA (na začetku še prejema čestitke in joka od sreče):

Kam se ti tako mudi?

Roka v moji ti trepeče,

Gledaš me tako boleče _

Kaj ne ljubiš več me ti?

-

Kamor jim veli vihar,

Tja oblaki se podijo,

Kamor struga jim veli,

Tja valovi se valijo.

-

(ref.)

Kam se ti tako mudi?

Kaj ne ljubiš več me ti?

-

Zašumelo je drevo,

Luna sanja na poljani...

Oj ostani, oj ostani -

kam se ti mudi tako?

-

Ah, v neplodnih je željah

Mi usojeno živeti -

kamor srce mi veli,

Tja ne morem pohiteti.

-

(ref.)

Kam se ti tako mudi?

Kaj ne ljubiš več me ti?

(Jacinta konča s pesmijo in ob robu odra jo že čaka voditeljica z mikrofonom za prvo izjavo)

VODITELJICA (jo kliče): Jacinta! ... Jacinta! (Jacinta stopi do nje) Jacinta, čestitam. Dvignili ste se med zvezde. Kako se počutite ob zmagi?

JACINTA (presrečna): Kako se počutim? (nasmeh) Enkrat sem mojemu Petru rekla: *Veš, rada bi le mehko ležala in gledala v nebo in v bele zvezde, ki bi mi gorke padale v naročje.* No, iz tega, takrat s Petrom, potem ni bilo nič... Ampak danes (blažen nasmeh) jaz... sama... danes se počutim točno tako... Nebo... in zvezde, ki mi padajo v naročje...

VODITELJICA: Gre za vašo veliko osebno zmago, a tudi za prvo zmago Slovenije. No, čeprav nihče ni verjel v vaš uspeh.

JACINTA: Prosim?

VODITELJICA: Kakšno je vaše sporočilo domovini?

JACINTA: *O domovina ... ti si kakor vlačuga: kdor te ljubi, ga zasmehuješ.*

VODITELJICA: Prosim? Ne razumem?

JACINTA: *Domovina, nisem te ljubila kakor cmerav otrok, ki se drži matere za krilo; tudi te nisem ljubila kakor solznomeškobni vzdihovalec, ki ti kadi v lice sladke dišave, da te skele uboge oči; ljubila sem te s spoštovanjem; videla sem te vso, v nadlogah in v grehah, v sramoti in v zmotah, v ponižanju in v bridkosti; zato sem z žalostjo in srdom v srcu ljubila tvojo oskrunjeno lepoto, ljubila jo stokrat globlje in stokrat višje od vseh tvojih trubadurjev! ... Moje delo je knjiga ljubezni – odpri jo, domovina, da boš videla, kdo ti je pravična hči! Dala sem ti, kar sem imela; če je bilo veliko ali malo – Bog je delil, Bog razsodil! ... In Bog je samo eden – Cankar.*

(Jacinta oddide)

VODITELJICA (v zadregi): Seveda, seveda, Cankar. Čestitke tudi njemu, avtorju besedila pesmi. Hvala, Jacinta (gleda za njo), hvala. In vračamo se spet v studio.

(izklop direktnega prenosa, voditeljica se razburja, novinarka dokonča večerne novice)

Večerna poročila (nadaljevanje)

NOVINARKA: Čestitke Jacinti in naši ekipi za zmago tudi iz uredništva informativnega programa.

(se nasmehne)

NOVINARKA: Za konec pa še izredno obvestilo policije o pogrešani osebi. Pred nekaj minutami je iz vseh dramskih besedil, predstav, filmov in nadaljevanj, ki so nastale po Cankarjevi drami Hlapci, izginila učiteljica Lojzka, glavni ženski lik v omenjenem besedilu. Učiteljica Lojzka je bila javnosti poznana tudi kot zagovornica pravic izbranih dramskih likov in soustanoviteljica društva DPNŽDLS, ki javno širi zavedanje o pozabljenih nepozabnih ženskih dramskih likih. Pogrešano so nazadnje videli, kako zapušča našo televizijsko postajo Ivan TV. Nato se je za njo izgubila vsaka sled. Policija prosi, kogarkoli, ki kaj ve o izginuli dramski osebi, učiteljici Lojzki, da to sporoči na najbližjo policijsko postajo.

(novinarka sočutno)

NOVINARKA: Lojzka – če nas gledate – javite se. Javite domačim, da ste dobro.

(resno nadaljuje)

NOVINARKA: Vam pa spoštovani gledalci in drage gledalke pa le še – lahko noč.

(zaključna špica – Ivan vrti v obratno smer kokoš z napisom novice. Nato Ivan postavi glavo Ivana Cankarja za zaključno špico ob koncu programa)

Zaključna špica Ivan TV

Špica za konec programa je ista kot začetna špica, le da se vrti v obratno smer.

Zaključni prizor

Tema. Vsi so odšli. Nemi Ivan, odrski delavec je sam na odru. Prižge števec, ki odšteva čas. Števec zamrzne. Kratek prizor, ki sledi, poteka v že omenjeni časovni luknji. Kontra luč na Nemega Ivana. Silhueta z brki. Nemi Ivan si odstrani brke in jih drži v roki. Silhueta brez brkov.

(besedilo, ki sledi je parafraza citata Ivana Cankarja z začetka predstave)

NEMI IVAN: »Pomislite, kako je to nespametno, da se zabavljam brez nehanja iz Cankarja, čeprav bi ga pravzaprav rad režiral v originalu. Zabavljači smo največji hinavci. Kadar vam kdo od nas – vam, gospodična v peti vrsti - kadar vam kdo od nas poreče, da niste lepi, bodite prepričani, da je zaljubljen v Vas. Ko bi jaz tako noro ne bil zateleban v Cankarja in v njegove drame, bi mi nikoli ne prišlo na misel režirati take satire. Vsaka od njegovih dram mi je ljubša od teh tujih besed. Vsak njegov lik ljubši od teh zabavnih, tujih ljudi. Toda žalost je, da zabavljač ne more pokazati svoje ljubezni – tudi ljubezni do Cankarja ne - drugače, nego z zasmehom in s hudo besedo. To je prirojeno, kakor izvorni greh.

(iz strani Lojzka, Grudnovka, Jacinta in Mama)

MAMA/GRUDNOVKA/LOJZKA/JACINTA (hkrati jezno Ivanu): In tudi maščuje se, kakor izvorni greh!

Tema

Konec